

รายงานการวิจัย

หลักสูตรการพัฒนาพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย

CURRICULUM DEVELOPMENT OF BUDDHIST IDEAL SOCIETY

FOR PEOPLE AND THE ELDERLY IN THAI SOCIETY

พระครูสุธีจรรย์วัฒน์
พระครูธรรมมาภิสมัย
พุทธรักษ์ ปราบนอก
จักรี ศรีจารุเมธีญาณ

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.)
สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ 2565

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย และเพื่อพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน แยกออกเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้สูงอายุจำนวน 400 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 24 คน ผลการวิจัยพบว่า

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างเป็นชาย จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 48.75 เป็นหญิง จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 51.25 อายุ 66-70 มากที่สุด จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 48.75 ระดับการศึกษาประถมศึกษาศึกษามากที่สุด จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 45 สถานภาพหม้ายมากที่สุด จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 45 รายได้ต่อเดือน ต่ำว่า 5,000 มากที่สุดจำนวน 300 คน คิดเป็นร้อยละ 75

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.84) รายด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้าน (\bar{X} = 3.90) ด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านการวัดผลและประเมินผล (\bar{X} = 3.75)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพต่อการพัฒนาหลักสูตรพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย พบว่า เนื้อหาของหลักสูตรไม่ควรเป็นหลักธรรมในพุทธศาสนา ควรเน้นเนื้อหาที่ทำให้สามารถฝึกร่างกายและสมอง กิจกรรมเรียนควรเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมสมรรถนะทางด้านร่างกายและการมีสังคม สื่อในการเรียนการสอนควรเป็นสิ่งที่สามารถจับต้องได้ การวัดผลและประเมินผลไม่มีความจำเป็นในหลักสูตรสำหรับผู้สูงอายุ

คำสำคัญ : 1. หลักสูตร 2. การพัฒนาสติ 3. ผู้สูงอายุ 4. สังคมไทย

ABSTRACT

The purpose of this research is to study the necessary needs in developing the Buddhist society mindfulness curriculum for the people and the elderly in Thai society and to develop a curriculum for the development of Buddhist society with high consciousness of the people and the elderly in Thai society. It is a mixed methods research separated into quantitative research with 400 elderly respondents and qualitative research that were 24 people who provided important information. The research results found as follows;

General information of the sample consisted of 195 males, accounting for 48.75 percent, 205 females, accounting for 51.25 percent, ages 66-70, the largest number of 195 people, accounting for 48.75 percent, the highest level of primary education, the number of 180 people. Accounting for 45 percent, the highest number of widows is 180 people, accounting for 45 percent. Monthly income less than 5,000, the largest number of 300 people, accounting for 75 percent.

Necessary needs in developing the Buddhist Society Mindfulness Curriculum for the people and the elderly in Thai society. Overall it was at a high level (\bar{x} = 3.84). The aspect with the highest opinions was the content aspect (\bar{x} = 3.90). The aspect with the lowest opinions was namely measurement and evaluation (\bar{x} = 3.75)

Analysis of qualitative data on the development of the Buddhist society mindfulness curriculum for the people and the elderly in Thai society found that the content of the curriculum should not be based on Buddhist principles but should focus on content that can train the body and brain. Learning activities should be activities that promote physical and social competence. Teaching media should be tangible. Measurement and evaluation are not required in the curriculum for elder.

Keywords: 1. Curriculum 2. mindfulness development 3. Elder 4. Thai society

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย งบประมาณแผ่นดินด้านการวิจัย ประจำปีงบประมาณ 2565 โดยการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์และนวัตกรรม (สกสว.) งานวิจัยฉบับนี้ได้รับความช่วยเหลือและความกรุณาจากหลายฝ่าย ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณสถาบัน องค์การ และบุคคลที่ได้ให้ความช่วยเหลือดังต่อไปนี้

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน และบุคลากรทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือ สนับสนุน และให้ข้อมูลเพื่อศึกษาค้นคว้า เพื่อดำเนินการวิจัยเรื่องนี้จนสามารถสำเร็จลงได้

ขอขอบคุณท่านผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และนักเรียนในโรงเรียนผู้สูงอายุทั้ง 9 แห่ง ในเขตพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม ชัยภูมิ อุดรธานี ร้อยเอ็ด โยธธร และอำนาจเจริญ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสนับสนุนและเสียสละเวลาอันมีค่าในการให้ข้อมูลประกอบการวิจัยจนสามารถดำเนินการลุล่วงลงได้

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานการวิจัยเรื่องนี้จะ เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น หากมีข้อสงสัยใดที่เกิดจากงานวิจัยชิ้นนี้ คณะผู้วิจัยขอขอบแต่ทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และหากมีข้อบกพร่องผิดพลาดอันใดที่เกิดขึ้น คณะผู้วิจัยจะขอน้อมนำมาเพื่อปรับแก้ให้ถูกต้องตามหลักวิชาการต่อไป

พระครูสุธีจริยวัฒน์ (สาคร ชิงตงโร), ผศ.ดร.

หัวหน้าโครงการวิจัยและคณะ

11 มีนาคม 2567

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญรูปภาพ	ช
บทที่	
1	บทนำ
1.1	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1
1.2	วัตถุประสงค์การวิจัย 3
1.3	ขอบเขตการวิจัย 3
1.4	นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย 4
1.5	ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย 4
2	แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2.1	การพัฒนาสติตาหลักการของพุทธศาสนา 5
2.2	แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ 6
2.3	แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร 8
2.4	แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรม 12
2.5	ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 13
2.6	สรุปกรอบแนวความคิด 15
3	วิธีดำเนินการวิจัย
3.1	รูปแบบการวิจัย 16
3.2	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 16
3.3	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 17
3.4	วิธีสร้างเครื่องมือ 17
3.5	การเก็บรวบรวมข้อมูล 18
3.6	การวิเคราะห์ข้อมูล 20
3.7	การนำเสนอผลการวิจัย 21

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสังคมอุตสาหกรรม ประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย	22
4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ	26
5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย	29
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	30
5.3 ข้อเสนอแนะ	31
บรรณานุกรม	32
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก หนังสือรับรองจริยธรรมในมนุษย์ หนังสือขอความอนุเคราะห์ แบบตอบรับผู้เชี่ยวชาญ หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดสอบ คุณภาพเครื่องมือ หนังสือขออนุญาตลงพื้นที่เก็บข้อมูล	35
ภาคผนวก ข เครื่องมือในการวิจัย/ คำอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น	50
ภาคผนวก ค รูปภาพกิจกรรมของโครงการวิจัย	58
ประวัตินักวิจัย	64

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ 1	จำนวนร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	22
ตารางที่ 2	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย โดยรวมและรายด้าน	23
ตารางที่ 3	3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย ด้านเนื้อหา โดยภาพรวมและรายเรื่อง	24
ตารางที่ 4	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย ด้านกิจกรรมการเรียน โดยภาพรวมและรายเรื่อง	24
ตารางที่ 5	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย ด้านสื่อในการสอน โดยภาพรวมและรายเรื่อง	25
ตารางที่ 6	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย ด้านการวัดผลและประเมินผล โดยภาพรวมและรายเรื่อง	25

สารบัญรูปภาพ

รูปภาพที่		หน้า
2.1	กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	15

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การเพิ่มขยายของจำนวนผู้สูงอายุสูงมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ประเทศส่วนใหญ่ของโลกกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุ (aging society) ส่งผลให้มีปัญหาในการเตรียมการและเกิดเป็นภาวะวิกฤตที่ต้องแก้ไขโดยด่วน เช่น จากรายงานองค์การสหประชาชาติ (the united nations; UN) เกี่ยวกับประชากรโลก ตั้งแต่ปีค.ศ. 2002 พบว่า ประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ประเทศฝรั่งเศส ใช้เวลาในการเปลี่ยนเป็นสังคมผู้สูงอายุ 115 ปี ส่วนประเทศสวีเดน ใช้เวลาในการเปลี่ยนเป็นสังคมผู้สูงอายุ 85 ปี ประเทศสหรัฐอเมริกาใช้เวลา 72 ปี ประเทศอิตาลีใช้เวลา 63 ปี สำหรับญี่ปุ่นใช้เวลา 26 ปี ส่วนประเทศกำลังพัฒนา เช่น ประเทศ จีนใช้เวลาในการเปลี่ยนเป็นสังคมผู้สูงอายุในราว 25 ปี ประเทศเกาหลีใช้เวลา 25 ปี สำหรับประเทศไทยใช้เวลาในการเปลี่ยนเป็นสังคมผู้สูงอายุ 20 ปี และประเทศสิงคโปร์ใช้เวลา 17 ปี เป็นต้น (ศูนย์บริการวิชาการ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551 : 2-67) โดยทุกประเทศใช้เกณฑ์มาตรฐานสากลที่ว่า ประเทศที่จะเป็นสังคมผู้สูงอายุ (aging society) ได้ ต้องมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 หรือมีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 7 ของประชากรรวมตามคำนิยามขององค์การสหประชาชาติ (ดรุณี พจนานุกุล กิจ. 2559: 579)

จากการคาดการณ์ขององค์การสหประชาชาติ (UN) พ.ศ. 2563 ประเทศไทยจะมีประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 65 ปี จำนวน 8.9 ล้านคน ซึ่งเพิ่มขึ้นกว่าสองเท่าตัวเมื่อเทียบกับปีพ.ศ. 2543 ซึ่งอยู่ที่เพียง 4.4 ล้านคน และเมื่อพิจารณาอัตราส่วนพึ่งพิงวัยชรา (old age dependency ratio) ได้แก่ จำนวนประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 65 ปีขึ้นไปต่อประชากรวัยทำงานอายุ 15 - 64 ปีพบว่า สัดส่วนนี้ของประเทศไทยเริ่มปรับตัวสูงกว่าค่าเฉลี่ยของภูมิภาคเอเชียใน ปี พ.ศ. 2543 และคาดว่าใน ปีพ.ศ. 2563 ซึ่งจะอยู่ในราว 4-5 ปี ข้างหน้านี้ สัดส่วนนี้จะอยู่ที่ร้อยละ 17 ซึ่ง เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 13 และร้อยละ 10 ใน ปีพ.ศ. 2553และ ปี พ.ศ. 2543 ตามลำดับ โดยพบว่า ประเทศที่มีระดับ old age dependency ratio หรืออัตราส่วนพึ่งพิงของประชากรผู้สูงอายุสูงสุดในโลก คือ ญี่ปุ่น รองลงมาคือ ประเทศในยุโรป (เสาวณี จันทะพงษ์ และคณะ, 2556 : 38)

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา ประเทศไทยกำลังเผชิญหน้ากับภาวะการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากรสูงอายุ อันเป็นผลจากการที่อัตราเกิดของคนไทยลดลงอย่างมากและชีวิตของคนไทยที่ยืนยาวขึ้น สังคมไทยได้รับรู้และตระหนักถึงสถานการณ์การสูงวัยของประชากรพอสมควรแล้ว แต่สิ่งที่สังคมยังไม่ ตระหนักชัดและยังได้รับข้อมูลไม่มากนักคือ ภาพสังคมสูงอายุไทยในอนาคตนับจากนี้เป็นต้นไป (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2558 : 56) จึงเป็นประเด็นท้าทายสำคัญที่ไม่อาจละเลยได้ รัฐต้องเป็นผู้นำในการส่งเสริมให้เกิดกลไกการขับเคลื่อนการทำงานอย่างเหมาะสมและสนับสนุนทรัพยากร รวมทั้งองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมผู้สูงอายุ เช่น การส่งเสริมผู้สูงอายุเข้าสู่ภาคการผลิต การนำความรู้และพลังของผู้สูงอายุมาจัดการอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การจัดการบริหารด้านสาธารณสุขปีโภคและสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับความต้องการด้านสังคม อารมณ์ สุขอนามัยและการเงิน (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2556 : 5) รัฐบาลเริ่มมีความตื่นตัวในการรับมือกับการเข้าสู่การเป็น

สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทยมากยิ่งขึ้นมีการเตรียมความพร้อมสังคมไทยสู่สังคม ผู้สูงอายุ เป็น ยุทธศาสตร์หนึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และมีการจัดทำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ

สังคมไทยในปัจจุบันจากที่พบว่า เป็นสังคมผู้สูงอายุ (aging society) กล่าวคือ มีประชากร อายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ โดยประเทศไทยใช้เกณฑ์ดังกล่าวในการตัดสินใจ เป็นสังคมผู้สูงอายุ ซึ่งประเทศไทยได้เข้าสู่การเป็น “สังคมผู้สูงอายุ” มาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2548 โดยมี ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเกินกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ (มูลนิธิ สถาบันวิจัยและพัฒนา ผู้สูงอายุไทย, 2551 : 2) อันเป็นผลมาจากอัตราการเกิดที่ลดลงและความ เจริญก้าวหน้าทางการแพทย์ ทำให้ ผู้สูงอายุไทยมีอายุยืนยาวขึ้น ซึ่งพบว่าในปัจจุบันอายุขัยเฉลี่ยของ คนไทยอยู่ประมาณ 75 ปี (ชาย 75 ปี และหญิง 78 ปี) จากการศึกษาประชากรสูงอายุมีแนวโน้มที่จะเพิ่ม จำนวนขึ้น อย่างรวดเร็ว ทำให้ประเทศต้องมีรายจ่ายด้านสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุเพิ่มสูงมากขึ้น ครอบคลุม ต้องแบก ภาระในการดูแลผู้สูงอายุมากขึ้น ขณะที่ผู้สูงอายุเองเมื่อมีอายุยืนยาวขึ้น ก็ยัง ต้องเผชิญกับปัญหาการขาดแคลนรายได้หรือมีรายได้ไม่เพียงพอแก่การดำรงชีพ

อย่างที่ทราบกันเป็นอย่างดีว่า สังคมไทยเป็นสังคมที่มีรากฐานมาจากพุทธศาสนา วิถีชีวิตของ คนไทยมีความผูกพันกับพุทธศาสนาตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย พุทธศาสนาจึงเป็นสิ่งที่หล่อหลอมให้คน ในสังคมไทยมีความเห็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างปฏิเสธไม่ได้ สังคมที่ดีตามหลักคำสอนทางพุทธ ศาสนานั้นก็คือการมีสมาธิของสังคมเป็นผู้มีความประพฤติที่ดีงามมีคุณธรรม นั้นหมายความว่า มนุษย์แต่ละคนในสังคมเป็นผู้สร้างพุทธสังคมในอุดมคติได้ เพราะมนุษย์มีการพัฒนาสติปัญญาตน ให้ เข้าใจโลกและชีวิตเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติต่อตนเอง ต่อเพื่อนมนุษย์และต่อโลก ความต้องการมีชีวิตที่ ดี ความก้าวหน้าและอยู่เย็นเป็นสุข มนุษย์จึงต้อง ปรับตัวและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การพัฒนา จิตและปัญญาด้วยคุณธรรมและค่านิยม ทางศาสนาควบคู่ไปกับการพัฒนาวัตถุและวิชาการที่เนื่อง ด้วยวัตถุ ด้วยความเจริญอย่างรวดเร็วของวิทยาการและเทคโนโลยี ทำให้มนุษย์มีความเจริญก้าวหน้า และอยู่เป็นสุข มีมาตรฐานการครองชีพที่สูงขึ้นและมีคุณภาพที่ดีขึ้น เป็นการพัฒนาที่มีคุณค่าอย่างต่อ บุคคลและต่อสังคม คำว่า “พัฒนา” คือการทำให้เจริญ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2539) พัฒนาการ หรือ Development ในความหมายทั่วไป หมายถึง การเปลี่ยนแปลงไปสู่สถานะที่ดีขึ้น เป็นกระบวนการที่ เปลี่ยนแปลงที่ต่อเนื่องในทิศทางเดียวกัน ในพุทธศาสนาเถรวาทมีหลักพัฒนาจิตและปัญญา เรียกว่า การภาวนา แปลว่า การทำให้เจริญ หมายถึง การพัฒนาสติปัญญาให้เจริญขึ้น สติเป็นส่วนสำคัญของการ ดำเนินชีวิตให้ประสบผลสำเร็จ สติเป็นตัวสำคัญในการทำให้การขับเคลื่อนของระบบการทำงาน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้ผลที่ออกมาสำเร็จได้ตามความประสงค์

หลักธรรมสำคัญที่สุดของพุทธศาสนา คือ ความไม่ประมาท ถือว่าเป็นหลักธรรมที่เป็นหัวใจ ของพุทธศาสนา จะเห็นได้จากโอวาทครั้งสุดท้ายที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย บัดนี้ เราขอ เตือนเธอทั้งหลายว่า สังขารทั้งหลายมีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา เธอทั้งหลายจงตั้งอยู่ในความไม่ ประมาท” (ที.ม 10/143/154) ทั้งนี้เพราะการปฏิบัติตามหลักธรรมทางพุทธศาสนาทั้งหมดต้องมึ ความไม่ประมาทเป็นพื้นฐาน จะเห็นได้จากที่พระพุทธเจ้าตรัสถึงความสำคัญของความไม่ประมาทไว้ ว่า “รอยเท้าสัตว์ทั้งหลายที่สัญจรไปบนพื้นดินชนิดใดชนิดหนึ่ง รอบเท้าเหล่านั้นทั้งหมดย่อมถึงความ รวมลงในรอยเท้าช้าง รอยเท้าช้างย่อมกล่าวกันว่า เป็นเลิศกว่ารอยเท้าเหล่านั้น เพราะเป็นของใหญ่ ข้อนี้อุปมาฉันใด ...ธรรมอย่างหนึ่งที่ยึดไว้ได้ในประโยชน์ทั้ง 2 คือประโยชน์ภพนี้และประโยชน์ภพ

ทักน้ำ คือความไม่ประมาท” (สัง.ส 15/379/122) เช่นเดียวกันกับการดำรงชีวิตก็มีความจำเป็นที่จะต้องอาศัยความไม่ประมาทในทุกขณะของการใช้ชีวิต

ความไม่ประมาทในที่นี้ คือ การดำรงชีวิตอย่างมีสตินั่นเอง สติเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต เพราะสติเป็นเหมือนเกราะกำบังทำให้จิตใจมีความสงบสุข ดังนั้น การพัฒนาสติจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญอย่างเร่งด่วน ทั้งนี้เพราะปัญหาต่าง ๆ ในสังคมที่เกิดขึ้นในทุกด้านล้วนเกิดขึ้นมาจากการที่มนุษย์ขาดสติทั้งสิ้น ปัญหาที่ทำร้ายและจำเป็นจะต้องแก้ไขในปัจจุบัน ก็คือ แนวทางในการพัฒนาประชาชนชาวไทยให้เป็นผู้มีสติควรจะเป็นเช่นไร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประชาชนชาวไทยที่เป็นผู้สูงวัยที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นจะมีการพัฒนาสติให้รู้เท่าทันร่างกายและจิตใจตนเองอย่างไร เพื่อที่จะสามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างมีสติ รู้เท่าทันความเป็นไปของความเป็นธรรมดาของชีวิตที่มีเกิด แก่และตาย อันเป็นภัยสำคัญที่คุกคามชีวิตมนุษย์ทุกคนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงพิจารณาเห็นว่า เราควรจะศึกษาวิจัยเพื่อแสวงหาแนวทางหรือหลักสูตรที่สามารถพัฒนาสติของชาวพุทธเพื่อจะทำให้สังคมไทยเป็นสังคมอุดมสติที่ผู้คนดำรงชีวิตอย่างอย่างรู้เท่าทันความเป็นไปของชีวิตได้อย่างมีความสุข

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย

1.2.2 เพื่อพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ ดังนี้

1.3.1 ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. องค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เทศบาลนคร เทศบาลเมือง ตัวแทนวัด/องค์กรทางศาสนา และชมรมผู้สูงอายุ

2. ผู้นำชุมชน

3. พระภิกษุ

1.3.2 ขอบเขตการวิจัยด้านเนื้อหา

งานวิจัยนี้เน้นศึกษาหลักสูตรการพัฒนาพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทยภายใต้กรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องใน 3 ประการ คือ

1. ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรพุทธสังคมอุดมสติประชาชนและผู้สูงอายุ (survey)

2. กระบวนการสร้างหลักสูตรซึ่งสร้างขึ้นจากสภาพปัญหาที่เกิดจากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม กำหนดจุดมุ่งหมายของการสร้างหลักสูตร คัดเลือกและกำหนดเนื้อหาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและหลักคำสอนเรื่องสติตามหลักการทางพุทธศาสนา กำหนดแนวทางในการประเมิน

3. แนวทางการประเมินหลักสูตร

1.3.3 ขอบเขตการวิจัยด้านพื้นที่

งานวิจัยนี้กำหนดขอบเขตของพื้นที่วิจัยเป็นกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ประกอบด้วยจังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคามและกาฬสินธุ์

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

สติ ในคัมภีร์ทางพุทธศาสนา หมายถึง การมีความระลึกหรือรู้สึกตัวตลอดเวลาทั้งในก่อนทำ ขณะทำ และกระทำไปแล้ว โดยเฉพาะการรักษาใจตนเองในสิ่งต่าง ๆ หรือปรากฏการณ์ภายนอกที่ทำให้อยากได้ ไม่พอใจ ลุ่มหลงและมัวเมา

พุทธสังคมอุดมสติ หมายถึง สังคมของชาวพุทธที่เน้นให้บุคคลมีสติในการดำรงชีวิต โดยการอยู่กับปัจจุบัน การตระหนักรู้ตนเอง การเข้าใจและใคร่ครวญทุกสิ่งตามความเป็นจริง ความเป็นกลางในโลภธรรม และความไม่ประมาท

การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การวิเคราะห์สภาพปัญหาเพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานโดยการสำรวจเพื่อนำมาพัฒนาหลักสูตรตามกระบวนการ กำหนดจุดมุ่งหมายของการสร้างหลักสูตรส่งเสริมสติสำหรับประชาชนและผู้สูงอายุ คัดเลือกและกำหนดเนื้อหาสอดคล้องกับคุณวุฒิ วิทยุติ ความต้องการและความสามารถของประชาชนและผู้สูงอายุ ความต้องการของสังคม และวัฒนธรรม รวมถึงนโยบายรัฐบาล และกำหนดวิธีการประเมินผล เพื่อจัดทำร่างของหลักสูตร หลังจากนั้นจึงวิพากษ์หลักสูตรโดยนักวิชาการ นักการศึกษา นักวัดผลและประเมินผล ผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตร ผู้สูงอายุ และตัวแทนผู้สูงอายุ เพื่อพิจารณาคุณภาพของหลักสูตรดังกล่าว

ประชาชนและผู้สูงอายุ หมายถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคามและกาฬสินธุ์ ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป และมีสัญชาติไทย

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1.5.1 กระบวนการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อวางนโยบายในการพัฒนาสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุ

1.5.2 คณะสงฆ์ไทยสามารถนำหลักสูตรการพัฒนาพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทยไปใช้เป็นแนวนโยบายในการเผยแผ่สำหรับประชาชนในอนาคต

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง หลักสูตรการพัฒนาพุทธสังคมอุตมสติของประชาชนและผู้สูงวัยในสังคมไทย ผู้วิจัยได้ดำเนินการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

- 2.1 การพัฒนาสติตามหลักการของพุทธศาสนา
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร
- 2.4 แนวความคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรม
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.6 สรุปกรอบแนวความคิด

2.1 การพัฒนาสติตามหลักการของพุทธศาสนา

ในพระอภิธรรมปิฎก วิภังค์ และพระอภิธรรมปิฎก ฉัมมสังคณี ได้กล่าวถึงสติไว้ว่า “สติ ความตามระลึก ความหวนระลึก สติ กิริยาที่ระลึก ความระลึก ความทรงจำ ความไม่เลือนลอย ความไม่หลงลืม สติ สตินทรีย์ สติพละ สัมมาสติ นี้เรียกว่า สติ (อภิ.วิ. (ไทย) 35/524/393, อภิ.สง. (ไทย) 34/332/99) ดังนั้น สติมีการระลึก มีการเข้าไปประคองไว้เป็นลักษณะ สติย่อมให้กำหนด และให้ระลึกกุศลโดยชอบ สติใคร่ครวญคติทั้งแห่งธรรมที่เป็นประโยชน์ และไม่เป็นประโยชน์ สติมีลักษณะแนบชิดอารมณ์ มีหน้าที่ไม่หลงลืม มีประโยชน์ในการระแวงระวังรักษาหรือมีภาวะมุ่งหน้าสู่อารมณ์เป็นงานเฉพาะหน้า มีความจำได้หมายรู้ มันคงเป็นทางดำเนิน หรือมีสติปัญญาในกาย เป็นต้น เป็นทางดำเนิน ส่งผลให้จิตหลุดพ้น ดังข้อความในมหาปุริสสูตร ว่า

“ภิกษุในธรรมวินัยนี้ 1) พิจารณาเห็นกายในกายอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌา และ โทมนัสในโลกได้ เมื่อเธอพิจารณาเห็นกายในกายอยู่ จิตย่อมคลายกำหนด หลุดพ้นจากอาสวะทั้งหลาย เพราะไม่ถือมั่น 2) พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาทั้งหลาย ... 3) พิจารณาเห็นจิตในจิต ... 4) พิจารณาเห็นกายในกายอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ ก จัดอภิชฌา และ โทมนัสในโลกได้ เมื่อเธอพิจารณาเห็นกายในกายอยู่ จิตย่อมคลายกำหนด หลุดพ้นจากอาสวะทั้งหลาย เพราะไม่ถือมั่น บุคคลผู้มีจิตหลุดพ้น เป็นอย่างนี้แล (ส.ม. (ไทย) 19/377/229)

สติมีใช้ในอีกหลายความหมาย เช่น กำหนดรู้ ตระหนักรู้ ระลึกรู้ สัมผัสรู้ รู้สีกตัว และ อื่นๆ ที่ใช้ในความหมายการทำความเข้าใจกับปัจจุบันต่อผัสสะใดๆที่เกิดขึ้นมาเพื่อให้กำหนดรู้เฉพาะหน้า ให้เท่าทันต่อสัมผัสตามความเป็นจริงต่อสิ่งที่ปรากฏขึ้นมา ให้จิตเป็นอิสระต่อสิ่งที่มากระทบในฐานะเป็นไปเพื่อการเฝ้ารู้ด้วยการเพิ่มการรับรู้ทางประสาทสัมผัส โดยลดการคิด นึกปรุงแต่งความรู้สีกอื่น ๆ การเข้าใจว่ากิเลสเกิดขึ้นได้อย่างไร จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติเอาชนะมันได้ง่ายขึ้น กิเลสจะเกิดขึ้นโดยอาศัยอารมณ์ทางทวารทั้ง 6 เมื่อใดขาดสติควบคุมที่ใดที่หนึ่งในหกทวารนี้ ผู้ปฏิบัติก็สามารถตกเป็นเหยื่อของ ความโลภ ความโกรธ ความหลง และกิเลสอื่นๆ ได้ง่าย เช่นเมื่อเกิด อากาโรเห็นรูปเข้ามากระทบกับประสาทตา หากอุปนิสัยนำพึงพอใจ และผู้ปฏิบัติขาดสติ ตัณหาก็คงจะเกิดขึ้น

หากรูปนั้นไม่น่าปรารถนา ความรังเกียจผลึกใสจะเข้าจู่โจม หากอารมณ์นั้นจิตซัดและเป็นกลาง ก็จะถูกกระแสของความหลงพัดพาไป แต่เมื่อสติดำรงอยู่ กิเลสจะไม่อาจเข้ามาในจิตสำนึกได้เมื่อกำหนดรู้ อาการเห็น สติให้โอกาสจิตทำความเข้าใจกับลักษณะที่แท้จริงของสิ่งที่กำลังเกิดขึ้น ประโยชน์ที่เห็นได้ทันทีของสติก็คือ ความบริสุทธิ์แจ่มใสของจิต และความสุข ผู้ปฏิบัติสามารถประสบกับสิ่งเหล่านี้ได้ทันทีที่สติปรากฏขึ้น การปราศจากกิเลส คือ ความบริสุทธิ์ เมื่อมี ความบริสุทธิ์ความแจ่มใส และความสุกที่ตามมา จิตที่มีความบริสุทธิ์และสะอาดสามารถนำไปใช้งานได้ดี

ในอารักขสูตร ได้กล่าวถึงการกระทำความไม่ประมาท คือ มีสติ ไว้ในลักษณะ 4 ประการคือ ไม่กำหนดนิ่ง ไม่ขัดเคือง ไม่หลง และไม่มัวเมาสิ่งสิ่งต่างๆ ที่จะทำจิตใจเรากำหนด ขัดเคือง หลงและมัวเมา ดังข้อความที่ว่า

“ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุพึงกระทำความไม่ประมาท คือ มีสติ เครื่องรักษาใจโดยสมควรแก่ตน ในฐานะ 4 ประการ 4 ประการเป็นไฉน คือ ภิกษุ พึง กระทำความไม่ประมาท คือ มีสติ เครื่องรักษาใจโดยสมควรแก่ตนว่า 1) จิตของเราอย่ากำหนดในธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความกำหนด 2) จิตของเราอย่าขัดเคืองในธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความขัดเคือง 3) จิตของเราอย่าหลงในธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความหลง 4) จิตของเราอย่ามัวเมาในธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความมัวเมา...ดูกรภิกษุทั้งหลายในกาลใดแล จิตของภิกษุไม่กำหนดในธรรม เป็นที่ตั้งแห่งความ กำหนด เพราะปราศจากความกำหนดจิต ของภิกษุไม่ขัดเคืองในธรรม เป็นที่ตั้งแห่ง ความขัดเคือง เพราะปราศจากความขัดเคือง จิตของภิกษุไม่หลงในธรรมเป็นที่ตั้ง แห่งความหลง เพราะปราศจากความหลง จิตของภิกษุไม่มัวเมาในธรรม เป็นที่ตั้งแห่งความมัวเมา เพราะปราศจากความมัวเมา ในกาลนั้น เธอย่อมไม่หวาดเสียวไม่หวั่น ไม่ไหว ไม่ถึงความสะดุ้ง และย่อม ไม่ไป แม้ เพราะเหตุแห่งถ้อยคำของสมณะ”(อ.จตุก. 21/117/120)

สรุปได้ว่า ตามหลักการทางพุทธศาสนา สติ หมายถึง การมีความระลึกหรือรู้สึกตัวตลอดเวลา ทั้งในก่อนทำ ขณะทำ และกระทำไปแล้ว โดยเฉพาะการรักษาใจตนเองในสิ่งต่างๆ หรือปรากฏการณ์ภายนอกที่ทำให้อยากได้ ไม่พอใจ ลุ่มหลงและมัวเมา

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

คำสรรพนามที่ใช้เรียกผู้ที่มีอายุมากในภาษาไทยมีวิธีเรียกด้วยคำต่าง ๆ เช่น เรียกว่า "คนชรา" การเรียกโดยการใช้ลักษณะทางกายภาพ "สังขาร" เป็นเกณฑ์ ส่วนกรณีที่เรียกว่า "ผู้อาวุโส" เป็นการเรียก โดยนำเอาสถานภาพทางราชการที่มากกว่าหรือสูงอายุ พรรษาที่บวชมานานกว่าเป็นเกณฑ์ในการเรียก เช่นเดียวกับกรณีของภาษาอังกฤษที่มีวิธีเรียกผู้ที่มีอายุมากแตกต่างกันไป เช่น เรียกว่า aging, elderly, older person, senior citizen ดังนั้น สมัชชาโลกขององค์การสหประชาชาติจึงกำหนดไว้ให้ผู้ที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป เป็นผู้สูงอายุและเรียกว่า the elderly เพื่อให้เป็นการสื่อให้เหมือนกัน ส่วนประเทศไทยได้ บัญญัติศัพท์ว่า "ผู้สูงอายุ" เพื่อใช้เป็นสรรพนามเรียก ผู้ที่มีอายุมากๆ (สิริหทัย มูลนิธิ, 2551: 7) ส่วนเกณฑ์การกำหนดความสูงอายุนั้นขึ้นอยู่กับสภาพที่แตกต่างกันไปตามแต่ละสังคม ในการกำหนดเกณฑ์เข้าสู่วัยสูงอายุ เช่น ประเทศมาเลเซีย แอฟริกา ได้กำหนดอายุไว้ที่ 55 ปี ประเทศสวีเดน เดนมาร์ก กำหนดอายุ ไว้ที่ 70 ปี สหรัฐอเมริกา กำหนดอายุไว้ที่ 65 ปี และประเทศไทยกำหนดอายุไว้ที่ 60 ปี ตัวเลขที่แสดงออกมานี้ล้วนเป็นเกณฑ์กำหนดอายุที่พ้นจากวัยทำงานของแต่ละประเทศ เพราะฉะนั้น การที่จะกำหนดว่า อายุเท่าใดจึงจะเรียกว่าเป็น

ผู้สูงอายุ มีหลักเกณฑ์ คือกำหนดจากอายุเฉลี่ยของประชากร บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบในสังคม และจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านสรีระของแต่ละบุคคล (สุรกุล เจนอบรม, 2552: 16 – 17)

ดังนั้น ผู้สูงอายุ คือผู้ที่มีการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย ระบบอวัยวะการทำงานเกิดความเสื่อมทำให้ประสิทธิภาพในการทำงาน เช่น การมองเห็น การเคลื่อนไหวและเป็นผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป เป็นบุคคลที่อยู่ในวัยสุดท้ายของวงจรชีวิต เป็นวัยที่มีการเสื่อมถอย มีการเปลี่ยนแปลงของอารมณ์และจิตใจ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงบทบาททางสังคม เนื่องจากภาวะการทำงานของร่างกายเสื่อมลง โดยมีการเปลี่ยนแปลงด้วยอัตราความเร็วที่แตกต่างกัน โดยการเปลี่ยนแปลงนี้จะเกิดขึ้นช้าเร็วแตกต่างกันแต่ละคน (สุทธิชัย จิตะ พันธุ์กุล, 2551: 9, บริบูรณ์ พรพิบูลย์, 2556 : 14 – 15, บรรลุ ศิริพานิช, 2557: 11, และชูศักดิ์ เวชแพศย์, 2555: 1)

2.2.1 คำนิยามที่เกี่ยวข้องกับสังคมผู้สูงอายุ

1) ผู้สูงอายุ หรือบางคนเรียกว่า ผู้สูงวัย เป็นคำที่บ่งบอกถึงตัวเลขของอายุว่า มีอายุมาก โดยนิยม นับตามอายุตั้งแต่แรกเกิด (chronological age) หรือทั่วไปเรียกว่า คนแก่ หรือคนชรา โดยพจนานุกรมฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของคำว่า คนแก่ คือ มีอายุมาก หรืออยู่ในวัยชรา และให้ความหมายของคำว่า ชรา คือ แก่ด้วยอายุ ชำรุดทรุดโทรม นอกจากนั้นยังมีการเรียกผู้สูงอายุว่า ราษฎรอาวุโส (senior citizen) ส่วนองค์การอนามัยโลก (world health organization, WHO) และองค์การ สหประชาชาติ (united nations, UN) ใช้คำในภาษาอังกฤษของผู้สูงอายุว่า older person or elderly person

2) องค์การสหประชาชาติ ได้นิยามว่า "ผู้สูงอายุ" คือ ประชากรทั้งเพศชาย และเพศหญิง ซึ่งมีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป (60+) โดยเป็นการนิยาม นับตั้งแต่อายุเกิด ส่วนองค์การอนามัยโลก ยังไม่มีการให้ นิยามผู้สูงอายุ โดยมีเหตุผลว่าประเทศต่างๆ ทั่วโลกมีการนิยามผู้สูงอายุต่างกัน ทั้งนิยามตามอายุเกิด ตาม สังคม (social) วัฒนธรรม (culture) และสภาพร่างกาย (functional markers) เช่น ในประเทศที่เจริญแล้ว มักจัดผู้สูงอายุ นับจากอายุ 65 ปีขึ้นไป หรือบางประเทศอาจนิยามผู้สูงอายุตามอายุกำหนดให้เกษียณงาน (อายุ 50 หรือ 60 หรือ 65 ปี) หรือนิยามตามสภาพของร่างกาย โดยผู้สูงอายุอยู่ในช่วง 45 - 55 ปี ส่วน ชายสูงอายุอยู่ในช่วง 55 - 75 ปี

3) ประเทศไทย คำว่า "ผู้สูงอายุ" ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกินกว่า 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีสัญชาติไทย ส่วนคำว่า "สังคมผู้สูงอายุ" องค์การสหประชาชาติ แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (ageing society หรือ aging society) ระดับสังคม ผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (aged society) และระดับ super - aged society โดยนิยามของระดับต่างๆ ซึ่งทั้ง ประเทศไทย และประเทศต่างๆ ทั่วโลก ใช้ความหมายเดียวกันในการนิยามของทุกระดับของสังคมผู้สูงอายุ ดังนี้

3.1) การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (ageing society) คือ การมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป รวมทั้งเพศชายและเพศหญิงมากกว่า 10% ของประชากรทั้งประเทศ หรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปี เกิน 7% ของประชากรทั้งประเทศ

3.2) สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (aged society) คือ เมื่อประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นเป็น 20% หรือ ประชากรอายุ 65 ปี เพิ่มขึ้นเป็น 14% ของประชากรโดยรวมทั้งหมดของทั้งประเทศ

3.3) สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ (super-aged society) คือ สังคมที่มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่า 20% ของประชากรทั้งประเทศ อย่างไรก็ตาม ทุกประเทศทั่วโลกมีการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุใน ช่วงเวลาแตกต่างกันตามความเจริญ มั่งคั่ง ซึ่งมีผลต่อสุขภาพและการมีอายุยืนของประชาชน (ชมพูนุท พรหมภักดี, 2556: 2 - 3)

2.2.2 การเปลี่ยนแปลงในผู้สูงอายุ

จากการที่ร่างกายได้เข้าสู่ช่วงจรสุดท้ายแห่งชีวิตหรือเข้าสู่วัยสูงอายุนั้น ร่างกายเข้าสู่ภาวะของการเสื่อมถอยทางด้านร่างกาย จิตใจและบทบาททางสังคม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนั้นจะเกิดขึ้นไม่เท่ากันหรือใน เวลาเดียวกัน ดังนั้น ถ้าผู้สูงอายุมีการเตรียมพร้อมในการเข้าสู่ภาวะแห่งการเปลี่ยนแปลง จะทำให้อยู่ใน สังคมได้อย่างมีความสุข โดยการเปลี่ยนแปลงต่างๆ นั้น มี 3 ด้าน ดังนี้

1) การเปลี่ยนแปลงทางด้านสรีรวิทยา ดังที่ ดวงฤดี ลาคุชะ (2556: 16) กล่าวว่า ธรรมชาติแห่ง กระบวนการภาวะสมดุลในร่างกายของมนุษย์ ร่างกายจะควบคุมอุณหภูมิและเคมีชีวะโดยตัวมันเอง เมื่อคน อายุมากขึ้นความเจริญของร่างกายจะลดลง สอดคล้องกับ วิลลาร์ด ทองเจริญ (2545: 51 – 53) กล่าวว่า ผู้สูงอายุ ร่างกายจะเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางเสื่อมมากกว่าการเจริญเติบโต การเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้น ไม่เท่ากัน เซลล์ต่างๆ ภายในร่างกาย ส่วนใหญ่ทำงานลดลงและมีจำนวนน้อยลง 30% เมื่อเทียบกับวัยเจริญเติบโต การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ส่วนใหญ่จะเริ่มสังเกตเห็น เมื่ออายุ 40 ปีขึ้นไป ซึ่งเกิดจากการ เปลี่ยนแปลงของระบบร่างกาย ดังต่อไปนี้

2.1) การเปลี่ยนแปลงรูปร่างและลักษณะท่าทาง เมื่ออายุมากขึ้นลักษณะรูปร่างมีการเปลี่ยนแปลงไป เช่น มีหลังงอ ข้อเข่า และสะโพกงอเล็กน้อย ความสูงของร่างกายลดลง อันเกิดจากกระดูก สันหลังสั้นลง

2.2) การเปลี่ยนแปลงของกระดูกและกล้ามเนื้อ กระดูกกะโหลกศีรษะ มีขนาดโตขึ้น ข้อต่อต่างๆ มีการเสื่อมถอย มีการสูญเสียแคลเซียมจากกระดูกมากขึ้น ทำให้กระดูกพรุน เปราะ หักง่าย ข้อต่อ เคลื่อนไหวได้จำกัด ด้านกล้ามเนื้อมีการอักเสบและเสื่อม ทำให้การเดินและการเคลื่อนไหวไม่คล่องตัว กล้ามเนื้ออ่อนแรงลง ความสามารถในการหดตัว ยืดหยุ่นและความตึงตัวของกล้ามเนื้อลดลง กล้ามเนื้อ หย่อนยาน ขาดประสิทธิภาพในการทำงาน

2) การเปลี่ยนแปลงด้านอารมณ์และจิตใจ ผู้สูงอายุจะขี้ใจน้อย มีความวิตกกังวลและความเครียด

3) การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม ผู้สูงอายุจะมีสถานภาพทางสังคมเปลี่ยนไป

สรุปได้ว่า ในประเทศไทย ผู้สูงอายุ ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกินกว่า 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีสัญชาติไทย

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการวางแผนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกประเภท เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงตามความมุ่งหมายและจุดประสงค์ที่กำหนดไว้และเป็นการวางแผนการประเมินผลให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียนว่าได้บรรลุตามความมุ่งหมายและจุดประสงค์จริงหรือไม่ การพัฒนาหลักสูตรมีความหมายครอบคลุมงานหลายมิติของการพัฒนาหลักสูตร ตั้งแต่การวางแผนหลักสูตร จัดทำหลักสูตรหรือยกร่างหลักสูตร (Curriculum planning)

การนำหลักสูตรไปใช้หรือการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ (Curriculum implementation) และการประเมินหลักสูตร (Curriculum evaluation) (Olivia, 2001)

องค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบสำคัญ (นิรมล ศตวุฒิ, 2560) คือ

- 1) หลักการ เป็นเป้าหมายปลายทางของหลักสูตรนั้น
- 2) จุดมุ่งหมาย แสดงความคาดหวังของหลักสูตรว่าผู้ที่เรียนจบหลักสูตรนี้แล้วจะมีคุณลักษณะอย่างไร
- 3) จุดประสงค์ของกลุ่มวิชาหรือรายวิชา
- 4) โครงสร้างของหลักสูตร แสดงภาพรวมของทั้งหลักสูตรว่าจัดเนื้อหาและประสบการณ์ของหลักสูตรในลักษณะใดหรือรูปแบบใด
- 5) เนื้อหาหลักสูตร
- 6) แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 7) แนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ
- 8) แนวทางการใช้หลักสูตร ให้คำแนะนำแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรให้ใช้หลักสูตรได้ถูกต้อง เหมาะสม และเป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร สอดคล้องกับ McLaughlin and Nolet (2005) ที่อธิบายองค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ที่ระบุโดยสถาบันการศึกษาหรือครูผู้สอนให้เหมาะสม สอดคล้องกับลักษณะของผู้เรียน และเป็นไปตามสภาพบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของผู้เรียน และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 2) ขอบข่ายเนื้อหาของหลักสูตร อาจกำหนดจากธรรมชาติของเนื้อหาวิชาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ทักษะความรู้ต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (21st Century skills) ซึ่งเป็นทักษะที่ต้องเรียนรู้ และการจัดการศึกษาที่ไม่ได้เน้นที่ตัวเนื้อหาสาระวิชา (Content-Based Education) โดยเน้นที่ผลลัพธ์ (Outcome-Based Education) ว่าผู้เรียนมีทักษะในการเรียนรู้ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นและสังคมรอบข้างได้อย่างปกติสุข และ 3) การจัดสรรเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย เป็นเวลาที่ผู้สอนได้จัดเตรียมไว้ใน การเรียนการสอน เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปตามจุดประสงค์ของหลักสูตร

Saylor & Alexander (1974) นิยามการพัฒนาหลักสูตร (curriculum development) หมายถึง การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นหรือการทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย และการพัฒนาหลักสูตรจะรวมไปถึงการผลิตเอกสารต่าง ๆ สำหรับผู้เรียนด้วย ซึ่งกระบวนการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย

1. การออกแบบหลักสูตร(curriculum design) หมายถึง การกำหนดลักษณะรูปแบบของหลักสูตรให้สอดคล้องกับแผนงานการจัดทำหลักสูตรเพื่อให้หลักสูตรเป็นไปตามเป้าหมายที่วางแผนไว้ มีการรวบรวมข้อมูลที่มีผลต่อการจัดหลักสูตรจัดหารูปแบบการจัดหลักสูตรที่หลากหลายการ ทดสอบว่า รูปแบบใดเป็นรูปแบบที่ดีที่สุดที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายที่วางแผนไว้

2. การสร้างหลักสูตร (curriculum construction) หมายถึง การจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยที่ยังไม่เคยมีหลักสูตรนั้นมาก่อนหรือไม่เคยมีหลักสูตรเดิมเป็นรากฐานมาก่อน และต้องดำเนินการอย่างเป็นกระบวนการและเป็นขั้นตอน

3. การวางแผน หรือการวางหลักสูตร (curriculum planning) หมายถึง การวางแผนงานการจัดทำหลักสูตรโดยกำหนดเป้าหมายว่าหลักสูตรที่จะจัดทำนั้นเพื่อใคร จะพัฒนาบุคคลไปในทิศทางใดใช้ระยะเวลาการดำเนินการเท่าใด มีกระบวนการพัฒนาบุคคลเหล่านั้นอย่างไร เป็นการรวมกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรเท่านั้นไม่รวมถึงการผลิตเอกสารสำหรับผู้เรียน

4. การจัดหลักสูตร (curriculum organization) หมายถึง การลงมือจัดทำหลักสูตรตามรูปแบบที่ได้เลือกไว้แล้ว โดยดำเนินการตามขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรซึ่งรวมถึงการจัดเนื้อหาและประสบการณ์สำหรับผู้เรียนด้วย

5. การจัดการหลักสูตร (curriculum management) หมายถึง การบริหารจัดการงานเกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อให้การใช้หลักสูตรเป็นไปตามทิศทางที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. การวิเคราะห์หลักสูตร (curriculum analysis) หมายถึง การตรวจสอบหลักสูตร โดยแยกวิเคราะห์แต่ละองค์ประกอบของหลักสูตรเพื่อดูให้แน่ใจว่าแต่ละส่วนของหลักสูตรครบถ้วน เหมาะสมหรือไม่ เป็นการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรหรืออาจเป็นการตรวจสอบหลักสูตรเพื่อการเตรียมการสอนและการประเมินผลการเรียน

7. การปรับปรุงหลักสูตร (curriculum improvement) หมายถึง การดำเนินงานจัดทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการเหมือนกับการพัฒนาหลักสูตร จะแตกต่างกันตรงที่การปรับปรุงหลักสูตรจะมุ่งไปที่เป้าหมายของหลักสูตรมากกว่ากระบวนการของการจัดทำหลักสูตร

8. การปรับหลักสูตร (curriculum adaption) หมายถึง การนำหลักสูตรไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อทดลองความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นให้ชุมชนสถานศึกษาและผู้เรียน

9. การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร (curriculum change) หมายถึง การแก้ไขหลักสูตรเดิมให้มีสภาพที่แตกต่างจากหลักสูตรเก่าที่มีอยู่แล้ว เป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างส่วนใหญ่ของหลักสูตรจะกระทำเมื่อหลักสูตรนั้นใช้มาเป็นเวลานาน และไม่สามารถสนองความต้องการของสังคมในขณะนั้นได้

การพัฒนาหลักสูตรโดยส่วนใหญ่จะเริ่มจากการศึกษาบริบทของหลักสูตร การสร้างหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินผลหลักสูตร และปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งนักการศึกษาได้กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังต่อไปนี้

ทาบบา (Taba) ได้กล่าวถึง กระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนตามความเชื่อที่ว่า ผู้เรียนมีพื้นฐานแตกต่างกัน โดยกำหนดกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. วินิจฉัยความต้องการ : สำรวจสภาพปัญหา ความต้องการ และความจำเป็นต่างๆ ของสังคม และผู้เรียน

2. กำหนดจุดมุ่งหมาย : หลังจากได้วินิจฉัยความต้องการของสังคมและผู้เรียนแล้วจะกำหนดจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้ชัดเจน

3. คัดเลือกเนื้อหาสาระ : จุดมุ่งหมายที่กำหนด แล้วจะช่วยในการเลือกเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย วย ความสามารถของผู้เรียน โดยเนื้อหาต้องมีความเชื่อถือได้และสำคัญต่อการเรียน

4. จัดเนื้อหาสาระ : เนื้อหาสาระที่เลือกได้ ยังต้องจัดโดยคำนึงถึงความต่อเนื่องและความยากง่ายของเนื้อหา วุฒิภาวะ ความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน

5. คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ : ครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องคัดเลือกประสบการณ์เรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

6. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ : ประสบการณ์การเรียนรู้ควรจัดโดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระและความต่อเนื่อง

7. กำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมินผล : ตัดสินใจว่าจะต้องประเมินอะไรเพื่อตรวจสอบผลว่า บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ และกำหนดด้วยว่าจะใช้วิธีประเมินผลอย่างไร ใช้อะไร

เซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander : 1974) ได้ศึกษาแนวคิดและรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทย เลอร์และทาบา และนำมาปรับขยายให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียน รายบุคคลมากขึ้น โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดเป้าหมาย จุดหมาย และขอบเขต (Goals, Objectives, and Domains) เซเลอร์ และ อเล็กซานเดอร์ ได้เสนอขอบเขตในกำหนดเป้าหมายและจุดหมาย 4 ไว้ ขอบเขต ได้แก่ พัฒนาการส่วนบุคคล (Personal Development) มนุษยสัมพันธ์ (Human Relation) ทักษะการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง (Continued Learning Skills) ความชำนาญเฉพาะด้าน (Specialization) เป้าหมาย จุดมุ่งหมายและขอบเขตต่างๆจะได้รับการคัดเลือกจากการพิจารณา ตัวแปร ภายนอกอย่างรอบคอบ ได้แก่ ทักษะและความต้องการของสังคม ข้อบังคับทางกฎหมาย ของรัฐ และข้อค้นพบจากงานวิจัยต่าง ๆ ตลอดจนปรัชญาของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตร เป็นต้น

2. การออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design) การวางแผนออกแบบหลักสูตร ตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกและจัดเนื้อหาสาระ การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมและ ความสอดคล้อง เนื้อหาสาระที่ได้เลือกมาแล้ว อย่างไรก็ตามการเลือกรูปแบบของหลักสูตร จะต้องเลือกให้เหมาะสม เป้าหมาย จุดหมาย ความต้องการของผู้เรียนและลักษณะของสังคม ตลอดจนข้อกำหนดต่าง ๆ ของสังคม และปรัชญาทางการศึกษา

3. การใช้หลักสูตร (Curriculum Implementation) การนำหลักสูตรไปใช้ ครูผู้สอน จะต้องวางแผนและจัดทำแผนการสอน (Instructional Plans) ในรูปแบบต่าง ๆ ครูผู้สอนจะต้อง เลือกวิธีการ สอนและวัสดุสื่อการเรียนการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่ได้กำหนด ไว้

4. การประเมินผลหลักสูตร (Curriculum Evaluation) เป็นการตัดสินใจเลือกเทคนิค การประเมินผลที่สามารถตรวจสอบความสำเร็จของหลักสูตร กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ สามารถบอกได้ว่า หลักสูตรบรรลุตามเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลหลักสูตรควรจะเน้นที่ การประกันตัวหลักสูตร คุณภาพการสอน และพฤติกรรมทางการเรียนของ ผู้เรียน ซึ่งผลจากการประเมินสามารถเป็น สิ่งช่วยในการตัดสินใจว่าจะยังคงใช้หลักสูตรนี้ต่อไป ควรปรับปรุงแก้ไข หรือควร จะยกเลิกหลักสูตร

สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรควรมีการวิเคราะห์สภาพปัญหาเพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐาน โดยการสำรวจเพื่อนำมาพัฒนาหลักสูตรตามกระบวนการ กำหนดจุดมุ่งหมายของการสร้างหลักสูตร ส่งเสริมสติสำหรับประชาชนและผู้สูงอายุ คัดเลือกและกำหนดเนื้อหาสอดคล้องกับคุณวุฒิ วิทยุฒิ ความต้องการและความสามารถของประชาชนและผู้สูงอายุภาพ ความต้องการของสังคม และวัฒนธรรม รวมถึงนโยบายรัฐบาล และกำหนดวิธีการประเมินผล เพื่อจัดทำร่างของหลักสูตร หลังจากนั้นจึงวิพากษ์หลักสูตรโดยนักวิชาการ นักการศึกษา นักวัดผลและประเมินผล ผู้เชี่ยวชาญ งานวิชาชีพ

ผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตร ผู้สูงอายุ และตัวแทนผู้สูงอายุ เพื่อพิจารณาคุณภาพของหลักสูตรดังกล่าว

2.4 แนวความคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรม

การฝึกอบรมเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาบุคคลให้มีคุณสมบัติเหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อที่จะสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานสำเร็จตามเป้าหมาย การฝึกอบรมเป็นกระบวนการในอันที่จะทำให้ผู้เข้ารับฝึกอบรมเกิดความรู้ความเข้าใจทัศนคติ และความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนกระทั่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมอันจะยังให้สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ มีลักษณะดังนี้

1. เป็นกระบวนการ (Process) อย่างหนึ่งในการพัฒนาองค์การ โดยอาศัยการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน มีการวางแผนที่ดี และเป็นการกระทำที่ต่อเนื่องกันไปโดยไม่หยุดยั้ง

2. การกระทำทั้งหมดก็มุ่งที่จะเปลี่ยนพฤติกรรม 3 ด้าน คือ

- เพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) เนื่องจากความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของวิทยาการในปัจจุบัน ก่อให้เกิดความจำเป็นที่ทุกคนต้องขวนขวายหาความรู้เพิ่มเติมให้ทันต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานให้บังเกิดประสิทธิผลขึ้น

- เพิ่มพูนทักษะ (Skills) หรือความชำนาญเพื่อบรรเทาการสูญเสียอันเกิดจากการทำงานโดยขาดทักษะและประสบการณ์

- เปลี่ยนแปลงทัศนคติ (Attitudes) เพื่อให้เกิดความคิดอ่านใหม่ๆ เปลี่ยนแปลงความเชื่อเก่าที่ล้าสมัยและเสื่อมถอย เพื่อให้เกิดทัศนคติใหม่ที่มีประโยชน์ตามความประสงค์ของหน่วยงานตลอดจนพัฒนานิสัยหรือพฤติกรรมให้มีการกระทำที่เหมาะสมถูกแบบแผนยิ่งขึ้น

3. เป็นกระบวนการที่จะช่วยเพิ่มพูนความสามารถ (Ability) ประสิทธิภาพ (Efficiency) ของบุคคล อันจะก่อให้เกิดประสิทธิผล (Effectiveness) ต่อหน่วยงานเป็นสำคัญ

เทคนิควิธีการฝึกอบรมควรคำนึงถึงปัจจัยสำคัญต่าง ๆ โดยต้องพิจารณาความเหมาะสมของเทคนิคที่จะนำมาใช้ ให้เหมาะสมกับลักษณะของหัวข้อวิชาและสอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนา พิจารณานาตของกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมว่ามีมากน้อยเพียงใด ลักษณะของการฝึกอบรมนั้นเป็นประการใด ควรจะแบ่งเป็นกลุ่มย่อยหรือไม่ กลุ่มละเท่าใด แล้วเลือกใช้เทคนิค การฝึกอบรมให้เหมาะสม พิจารณาถึงลักษณะของผู้เข้ารับการฝึกอบรมว่า มีพื้นฐานความรู้ ความชำนาญ ประสบการณ์แตกต่างหรือสอดคล้องกัน พิจารณาถึงความสามารถ ความคุ้นเคยต่อเทคนิคการฝึกอบรมที่จะนำไปใช้ว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมคุ้นเคยต่อวิธีการนั้นหรือไม่ และพิจารณาถึงเวลาและอุปกรณ์ที่จะนำมาใช้ว่า มีเวลาเพียงพอและสะดวกต่อการจัดหาหรือไม่ (เครีวัลย์ ลิมอภิชาติ, 2537)

อาชญญา รัตนอุบล (2540) แบ่งประเภทของเทคนิคการฝึกอบรมออกเป็น 2 ประเภท โดยยึดหลักบทบาทสำคัญของผู้ให้การฝึกอบรมและผู้เข้ารับการฝึกอบรม ดังนี้

1. เทคนิคการฝึกอบรมที่ให้ความสำคัญต่อบทบาทของผู้ให้การฝึกอบรมหรือวิทยากร ได้แก่ การบรรยาย การอภิปรายเป็นคณะ การประชุมแบบซิมไปเซียม

2. เทคนิคการฝึกอบรมที่ให้ความสำคัญต่อบทบาทของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งเป็นวิธีการฝึกอบรมที่เน้นผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นจุดศูนย์กลาง เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยมุ่งสร้างพลังกลุ่มเป็นการพัฒนาคุณภาพภายใต้หลักการของกระบวนการกลุ่ม

โดยสรุป การฝึกอบรมเป็นกระบวนการในการเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลให้มีความรู้ ทักษะ และทัศนคติในเรื่องต่าง ๆ อย่างกว้างๆ และมุ่งหมายที่จะให้ผู้ได้รับการศึกษานำเอาไปเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพและการมีชีวิตอยู่ในสังคม สำหรับการพัฒนาบุคคลนั้นมีความสามารถครอบคลุมทั้งการฝึกอบรม การให้การศึกษา การสอนแนะและวิธีอื่นใดที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างมีระบบ หากการพัฒนาบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นเรื่องเฉพาะทางมากขึ้นเท่าใดก็มีแนวโน้มที่จะเป็นการฝึกอบรมมากเท่านั้นด้วย

2.5 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสติมีการจัดทำใน 2 ประเด็น ดังต่อไปนี้

2.5.1 กลุ่มที่ทำการวิจัยการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

งานวิจัยกลุ่มนี้จะมุ่งเน้นศึกษาระดับคุณภาพชีวิต ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตและแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เช่น การวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในท้องถิ่นโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง (สุทธิพงศ์ บุญผดุง) รูปแบบความสุขของผู้สูงอายุในจังหวัดมหาสารคาม (สิทธิพร สุนทร วัชรินทร์ สุทธิชัย และพงษ์ศักดิ์ ชิมมอนด์ส) แนวทางการพัฒนาคุณภาพการดูแลผู้สูงอายุของกรุงเทพมหานครเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ (ศิลปสวย ระวีแสงสุรย์)

2.5.2 กลุ่มที่ทำการวิจัยการใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาสติ

งานวิจัยกลุ่มนี้เน้นการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาชีวิตตามประเด็นต่างๆ โดยเฉพาะหลักคำสอนเรื่องสติปัญญา 4 เป็นส่วนมาก เช่น การวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้มหาสติปัญญาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ (สุชาติ หล้าอภัย) การเจริญสังวรในการปฏิบัติวิปัสสนาตามแนวสติปัญญา 4 (เรื่องสุวรรณศรีพรหมมา) สติปัญญา 4 : พัฒนาการพัฒนาจิตในชีวิตประจำวัน (พระมหาพิศิษฐ์ สิริปัญญา) สติปัญญา 4 กับการพัฒนาตนในชีวิตประจำวัน (ทิพย์ธิดา ณ นคร และพระมหาโสภณ วิจิตตธมโม) การประยุกต์ใช้หลักสติปัญญา 4 ในการบริหารองค์กร (พระมหาสมพงษ์ฐิตจิตโต, พระครูปลัดค ารณ กตปุญโญ, พระครูศรีหิรัญธรรมาทร, พระปลัดสัญญา สณญโต, พระครูธีรธรรมพิมล และภักชลดา สุวรรณนวล) สุจริต 3 ในการเจริญวิปัสสนาภาวนา ตามแนวสติปัญญา 4 (พระสิทธิภัทร์ สิทธิเตโช) การศึกษาวิเคราะห์สติเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักมหาสติปัญญาสูตร (พระมหาสุพร รุกขิตธมโม และเบญจมาศ สุวรรณวงศ์) นอกจากนี้ยังมีหลักคำสอนอื่นอีกด้วย เช่น การประยุกต์ใช้หลักคำสอนเรื่องมรณสติในชีวิตประจำวัน (นลินี คณะนา, พระครูโสภณรัตนบัณฑิต, พระครูวิจิตรศีลาจาร และสวัสต์ อโณทัย)

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่มุ่งเน้นไปที่การฝึกสติโดยไม่ได้ระบุหลักพุทธธรรม แต่เป็นการรวมของการพัฒนาสติ เช่น การพัฒนาสติเพื่อสร้างสันติภาพ เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาสติเพื่อสร้างสันติภาพเป็นวิจัยเชิงเอกสารและการสัมภาษณ์ (นางสาวศศิวิมล ทองโอฬาร) ผลการพัฒนาสติของ

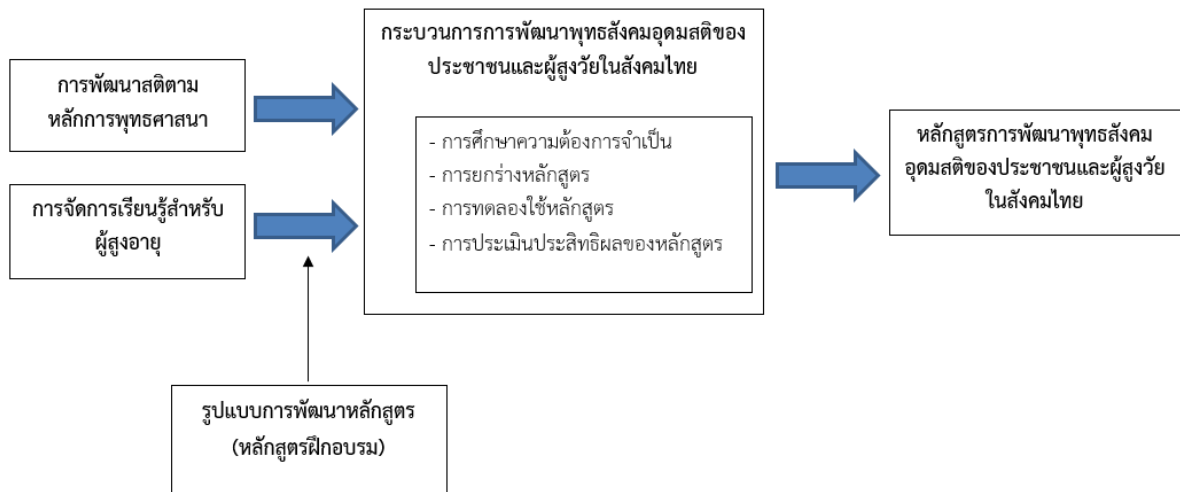
เยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 7 เชียงใหม่ ด้วยกระบวนการปฏิบัติสมาธิภาวนาโดยเป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบ Controlled experimental intervention study หรือวิจัยกึ่งทดลอง (quasi – experimental study) กับกลุ่มเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 7 เชียงใหม่ (สุภาพรณ์ พงศธรบริรักษ์) ผลของการปฏิบัติวิปัสณากรรมฐานที่มีต่อการควบคุมอารมณ์เป็นการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ (พระมหาไสว คายสูงเนิน) พุทธจิตวิทยาบูรณาการเพื่อดูแลสุขภาพองค์รวมผู้สูงอายุด้วยกระบวนการโยคะ เป็นการวิจัยกึ่งทดลองแผนแบบการทดลองแบบสองกลุ่มวัดก่อนและวัดหลังการทดลอง (มณีนรัตน์ นิ่มสกุล) การพัฒนาสติเพื่อให้เป็นสติสัมโพชฌงค์ในการเจริญวิปัสณาภาวนา (พระวินัยธรประสิทธิ์ สุจินโณ (คำมาก) สติเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของธิดานายช่างหูก ในคัมภีร์อรรถกถาธรรมบท (พระครูใบฎีกาศักดิ์ดา กิตติสมปนโน (เหลาลาภะ), พระมหามิตร ฐิตปถโญ และพระครูปริยัติธรรมวงศ์) ความหมายและปัจจัยบ่มเพาะสติ จากประสบการณ์ของสตรีไทยที่ปฏิบัติธรรม (ศุภรใจ เจริญสุข, เพ็ญพรรณ พิทักษ์สงคราม และไมเคิล คริสโตเฟอร์) การศึกษาการดำเนินชีวิตอย่างมีสติ : การจัดการอารมณ์โกรธ (พระครูประทีปวิจิตรธรรม) การกำกับอารมณ์ด้วยสติ : มุมมองเชิงการรู้คิดบนกระบวนการของอารมณ์ (ฉัตรวิบูลย์ ไพจ์เชลธานี) สติในฐานะผู้พิทักษ์นครให้ปลอดภัยไร้โรค (อาโรชยา) (เศรษฐพงษ์ ศรีเลิศ) บูรณาการการดำเนินชีวิตที่ดีของชาวพุทธด้วยหลักสติในพุทธปรัชญาเถรวาท (พระอุดมธีรคุณ และสุวิญ รักษ์สัตย์) การประยุกต์ใช้สติเพื่อพัฒนาการทำงานอย่างมีสันติสุขของแรงงานฝ่ายผลิต: ศึกษากรณีห้างหุ้นส่วนจำกัด คอนดิเนนตัลนิตติ้ง (ปัญจจริย์ จุลไกรอานิสงส์, พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส และพูนสุข มาศรีสรรงค์) “สติ” ตื่นรู้อยู่เสมอ : กระบวนทัศน์ใหม่เพื่อการปรับตัวของสังคมมนุษย์ ในสภาวะวิกฤติของโรคระบาด COVID-19 (พระมหาชาติชาย ญาณโสภโณ, พระครูภาวนาโสภิต และบุญญาดา ประภทสิริ) รูปแบบการบำบัดความเครียดเชิงบูรณาการระหว่างเรกิกกับสติ: ศึกษากรณี ผู้บริหารโรงแรมไฮเทลพีวส์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง (ณัฐนันท์ คุณาจิระกุล และพระมหาหรรษา ธมฺมหาโส) และ จิตบำบัดด้วยสติในผู้ป่วยซึมเศร้า พลภักดิ์ โลเสถียรกิจ

จะเห็นได้ว่า งานวิจัยในกลุ่มนี้เป็นการนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ในประเด็นต่างๆ เช่น การสร้างสันติภาพ การพัฒนาสติ การควบคุมอารมณ์ การพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนาวิถีการดำรงชีวิต และการจัดการสุขภาพ ส่วนของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ เช่น การสร้างหลักสูตรผู้สูงอายุวัยหลังเกษียณ : กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จังหวัดกรุงเทพมหานคร ศึกษาความต้องการงานงานอาชีพของผู้สูงอายุวัยเกษียณ จากนั้นนำมาจัดทำร่างหลักสูตรจากนั้นนำมาวิพากษ์หลักสูตรและจึงปรับหลักสูตรให้สมบูรณ์ (สมสมร พรพรรณพิพัฒน์ และคณะ)

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นทั้งหมด ผู้วิจัยเห็นว่า งานวิจัยส่วนใหญ่จะเน้นการนำหลักคำสอนทางพุทธศาสนาโดยเฉพาะสติปัญญาหรือสติมาเป็นประเด็นในการศึกษา แต่ประเด็นเรื่องการสร้างหลักสูตรเพื่อพัฒนาสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุยังไม่มีมีการดำเนินการวิจัย ดังนั้น จึงประเด็นที่สามารถนำไปพัฒนาเป็นงานวิจัยได้

2.6 สรุปกรอบแนวความคิด

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรการพัฒนาพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงวัยในสังคมไทย จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรและหลักคำสอนเกี่ยวกับการสร้างสติ ได้ใช้กรอบแนวคิดดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง หลักสูตรการพัฒนาพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย เป็นการวิจัยในรูปแบบวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology Research) รูปแบบ Convergent Parallel Design ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กับระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ควบคู่กัน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

3.1.1 การวิจัยเอกสารเพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตรการพัฒนาพุทธสังคมอุดมสติ รวมถึงแนวคิดอื่น ๆ ที่จะช่วยให้หลักสูตรมีคุณภาพยิ่งขึ้น

3.1.2 การยกร่างหลักสูตร เป็นการพัฒนาร่างหลักสูตรให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการวิจัยเอกสาร โดยดำเนินการ 3 ขั้นตอน ดังนี้ (1) การพัฒนาร่างหลักสูตรฯ (2) การตรวจสอบร่างหลักสูตรฯ และ (3) การปรับปรุงร่างหลักสูตรฯ

3.1.3 การทดลองนำหลักสูตรที่ยกร่างขึ้นไปปฏิบัติ โดยนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายเพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรว่ามีความเหมาะสมกับผู้เรียนมากน้อยเพียงใด

3.1.4 การประเมินผลหลักสูตร ซึ่งเป็นการสรุปประสิทธิผลของหลักสูตรฯ จากนั้นปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทอีกครั้งก่อนนำหลักสูตรไปใช้ในระดับสาธารณะต่อไป

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้มีประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ดังต่อไปนี้

3.2.1 ประชากร

ประชากร ได้แก่ ประชาชนและผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 60-75 ปี ที่เข้าศึกษาในโรงเรียนผู้สูงอายุจำนวน 8 โรงเรียนในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม ชัยภูมิ อุดรธานี ร้อยเอ็ด ยโสธร และอำนาจเจริญ

3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนและผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 60-75 ปี ที่อาศัยอยู่ในกลุ่มจังหวัดจังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม ชัยภูมิ อุดรธานี ร้อยเอ็ด ยโสธร และอำนาจเจริญ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยเลือกศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนและผู้สูงอายุ จำนวนทั้งสิ้น 400 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่เชื่อถือได้ในทางสถิติ ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากจังหวัดที่มีโรงเรียนผู้สูงอายุที่ได้รับการประเมินในระดับดีเด่นจำนวน 8 โรงเรียนใน 8 จังหวัด โรงเรียนละ 50 คน รวมทั้งสิ้น 400 คน โดยไม่ได้กำหนดสัดส่วนของเพศชายและหญิง

ขณะที่การวิจัยระยะที่ 2 เป็นการทดลองนำหลักสูตรที่สร้างขึ้นไปปฏิบัติ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชนและผู้สูงอายุที่มีอายุ ระหว่าง 60-75 ปี ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม ชัยภูมิ อุตรธานี ร้อยเอ็ด ยโสธร และอำนาจเจริญ จังหวัดละ 10 ราย ได้ทั้งสิ้นจำนวน 80 ราย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังต่อไปนี้

3.3.1. แบบสอบถาม

ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรอุดมศึกษา สำหรับประชาชนและผู้สูงอายุ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และรายได้/ต่อเดือน

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรอุดมศึกษา สำหรับประชาชนและผู้สูงอายุ มี 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) เนื้อหา 2) กิจกรรมการเรียนการสอน 3) สื่อในการสอน และ 4) การวัดผลและประเมินผล

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรอุดมศึกษา สำหรับประชาชนและผู้สูงอายุ

3.3.2 แบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) เป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยมีการวางแผน จัดเตรียมชุดคำถาม และวิธีการสัมภาษณ์อย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนล่วงหน้า มีการดำเนินงานแบบเป็นทางการภายใต้กฎเกณฑ์หรือมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรอุดมศึกษา สำหรับประชาชนและผู้สูงอายุ และสำหรับการประเมินประสิทธิผลของหลักสูตร เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ภาพรวม

3.3.3 แบบประเมินความเหมาะสมของร่างหลักสูตร

แบบประเมินความเหมาะสมของร่างหลักสูตร เป็นเครื่องมือที่ใช้เพื่อวัดความเหมาะสมของร่างหลักสูตร ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาพุทธสังคมาอุดมศึกษา และผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ

3.4 วิธีการสร้างเครื่องมือ

วิธีการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.4.1 แบบสอบถาม

การสร้างเครื่องมือในการสำรวจในเชิงปริมาณ ซึ่งได้แก่แบบสอบถาม มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ศึกษาได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร พุทธสังคมอุดมสติสำหรับประชาชนและผู้สูงอายุ และความต้องการจำเป็นของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาหลักสูตรฯ

2) นำผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้นมาสร้างแบบสอบถาม โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน โดยพิจารณาเนื้อหาให้ครอบคลุมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดที่กำหนด นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความถูกต้อง ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ ความครอบคลุมเนื้อหาในเรื่องที่จะวัดจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำเพิ่มเติม

4) ผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะที่ผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำและตรวจสอบความถูกต้อง

5) การหาคุณภาพเครื่องมือ มีวิธีการดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) นำแบบสอบถามที่สร้างเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (IOC) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ให้คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่วัดตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

จากนั้นพิจารณาคัดเลือกคำถามที่ค่า IOC ตั้งแต่ .50-1.00 จากผู้เชี่ยวชาญที่ให้คะแนน จำนวน 30 ข้อ แล้วจึงนำเสนอผู้เชี่ยวชาญอีกครั้ง

(2) นำแบบสอบถามไปทดสอบใช้ (Try-out) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

(3) หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach)

6) จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.4.2 แบบสัมภาษณ์

การสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งได้แก่ แบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรและความต้องการของประชาชนและผู้สูงอายุต่อการพัฒนาสติ และการประเมินประสิทธิผลของหลักสูตร

2) ร่างแบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3) จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนในการเก็บข้อมูลในแต่ละประเภท ดังต่อไปนี้

3.5.1 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยการใช้แบบสอบถามมีขั้นตอนในการเก็บข้อมูลดังต่อไปนี้

- 1) ขอนหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง
- 2) คณะผู้วิจัยนำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
- 3) คณะผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ ของการเก็บรวบรวมข้อมูล ให้กลุ่มตัวอย่างได้ทราบในการตอบแบบสอบถามและเข้าใจตรงประเด็น โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งแบบสอบถามคืนภายใน 1 สัปดาห์
- 4) นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบจำนวนและความสมบูรณ์ของข้อมูลเพื่อเตรียมพร้อมในขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.5.2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

วิธีการและเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (Interview) ร่วมกับการสังเกต (Observation) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) การสัมภาษณ์

ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์รายบุคคลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสามระดับดังกล่าว โดยมีแนวทางการสัมภาษณ์ (Interview Guideline) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล สำหรับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก คณะผู้วิจัยดำเนินการด้วยตนเอง

ในการเริ่มต้นเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก คณะผู้วิจัยได้แนะนำตัวต่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมถึงผลที่จะได้จากการวิจัย เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเข้าใจและทราบถึงเป้าหมายของการวิจัยครั้งนี้ พร้อมให้คำรับรองว่าจะมีการเก็บข้อมูลของกลุ่มเป้าหมายอย่างเป็นความลับ และนำข้อมูลไปใช้เพื่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้นั้น จากนั้นจึงเริ่มทำความคุ้นเคยด้วยการสอบถามในเรื่องทั่วไป ที่ไม่สร้างความอึดอัดแก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ไม่รีบเร่งรัดเข้าสู่คำถามที่เจาะลึก แต่จะปล่อยให้การสนทนาซักถามดำเนินไปอย่างเป็นธรรมชาติ พร้อมกับสังเกตอาการกิริยาของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผ่านทางสีหน้า น้ำเสียง และถ้อยคำ พยายามสร้างความไว้วางใจและความคุ้นเคยให้เกิดขึ้น จนกระทั่งแน่ใจและเข้าใจทั้งสองฝ่ายจึงขออนุญาตสัมภาษณ์ จากนั้นจึงทำการสัมภาษณ์ตามเครื่องมือการวิจัยที่กล่าวถึงแล้วในข้างต้น โดยพยายามให้การสัมภาษณ์ไม่เป็นทางการมากจนเกินไปนักแต่ให้อยู่ในรูปของการสนทนา เนื่องจากการพูดคุยสนทนาตามธรรมชาตินั้น ทำให้ช่วยเพิ่มเติมข้อมูลที่ได้อีกจากวิธีการอื่น ๆ ได้ดีขึ้น ตลอดจนตรวจสอบความเป็นจริงของข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมาก่อน และทำให้ได้สังเกต สีหน้า ท่าทาง อันแสดงออกถึงอารมณ์ร่วมของผู้ให้สัมภาษณ์ ที่ไม่ได้แสดงออกมาด้วยคำพูดอีกด้วย นอกจากนี้ในระหว่างการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยพยายามระมัดระวังกิริยาท่าทางและการแสดงออก โดยใช้คำพูดที่ให้การยอมรับ ให้เกียรติ และมีความจริงใจอย่างเสมอต้นเสมอปลาย พร้อมกับสังเกตอาการกิริยาของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ หากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกิดความเบื่อหน่ายหรือแสดงท่าทางว่ามีความเบื่อหน่าย ผู้วิจัยก็จะชวนคุยเรื่องอื่นที่น่าสนใจ เช่น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องราวที่สนใจในแง่มุมต่างๆ จนกว่าจะประเมินได้ว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญพร้อมที่จะให้ข้อมูลต่อจึงจะเริ่มเข้าสู่คำถามต่อไป กระทั่งเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์ โดยในการสัมภาษณ์นี้คาดว่าจะใช้เวลาประมาณ 30 – 60 นาทีในแต่ละครั้ง ตามแต่สภาพเงื่อนไขของผู้ให้ข้อมูลสำคัญแต่ละคน ก่อนสิ้นสุดการสัมภาษณ์ผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลสำคัญจะทำการตกลงร่วมกันในการนัดสัมภาษณ์ครั้งต่อไป ทั้งนี้ ขึ้นอยู่

กับความสะดวกและความยินยอมของผู้ให้ข้อมูลสำคัญว่าจะเป็นเมื่อไหร่ ที่ไหน อย่างไร จนกระทั่งสิ้นสุดการวิจัย

2) การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม เพื่อทำความเข้าใจลักษณะธรรมชาติและขอบเขตของการเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ของปรากฏการณ์ทางสังคมและพฤติกรรมของบุคคล ผู้วิจัยวางแผนว่าจะดำเนินการระหว่างที่เดินทางไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่พื้นที่วิจัยข้างต้น และจะอาศัยช่วงเวลาดังกล่าว สังเกตบริบทแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรสังคมอุดมสติของพื้นที่ที่ไปสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ ในการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการดังกล่าว ผู้วิจัยใช้การจดบันทึกสนาม (Field Note) และการบันทึกภาพและเสียงการสนทนา โดยได้ขออนุญาตกับผู้เกี่ยวข้องก่อนทุกครั้ง หากได้รับอนุญาตจึงจะทำการบันทึกภาพและเสียงการสนทนา แต่หากไม่ได้รับอนุญาต จะใช้วิธีการจดบันทึก และทุกวันที่มีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยจะทำการเรียบเรียงและบรรณาธิกรณข้อมูลในช่วงเย็นของวันที่เก็บข้อมูลทันที เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์

สำหรับการตรวจสอบความตรง (Validity) และความเที่ยง (Reliability) ของข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการไตรภาคี แบบต่างแหล่งข้อมูล (Data Source Triangulation) กระทำโดยการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลในหลายแหล่งข้อมูลกระจายกันไปตามพื้นที่ในชุมชนของสองเมืองข้างต้น โดยมีการตรวจสอบความถูกต้องหลายครั้งในแต่ละวันของการเก็บข้อมูล มีการสอบทานข้อมูลด้วยการถามคำถามเดิมในเวลาที่แตกต่างกัน การปรับคำถามใหม่ในระหว่างการสัมภาษณ์ และการสมมติเหตุการณ์ที่ยังไม่เกิดขึ้น เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แสดงทรรศนะของตนเองมากที่สุด การตรวจสอบข้อมูลย้อนกลับระหว่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมทั้งตรวจสอบจากบันทึกภาคสนามแบบวันต่อวัน เพื่อป้องกันการคลาดเคลื่อนของข้อมูล การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย และให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา จนแน่ใจว่าข้อมูลที่ได้มีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละประเภท ดังต่อไปนี้

3.6.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป มีขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเป้าหมาย โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นการพัฒนาหลักสูตรอุดมสติของของผู้สูงอายุ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่การบรรยายผลการศึกษา โดยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบของแบบสอบถาม ดังนี้

ระดับความคิดเห็น	ให้ค่าน้ำหนักคะแนน
5 หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด
4 หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับมาก
3 หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง
2 หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับน้อย
1 หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

การแปลความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 2.00 หมายถึง ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.01- 3.00 หมายถึง ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.01- 4.00 หมายถึง ระดับมาก

3.6.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย เริ่มด้วยการตรวจสอบข้อมูลที่ได้ทุกวัน เพื่อที่จะได้ทราบว่า มีประเด็นใดที่ยังตกหล่นและต้องมีการเพิ่มเติมบ้าง และเมื่อทำการตรวจสอบข้อมูลแล้ว จึงทำการจัดระบบของข้อมูลด้วยการจำแนก และจัดข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ตามประเด็นที่ศึกษา หลังจากนั้นจึงทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลในแต่ละประเด็นและหาข้อสรุป โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก มาจัดระเบียบทางกายภาพของข้อมูล ได้แก่ การถอดเทปบันทึกเสียง (กรณีให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญอนุญาตให้มีการบันทึกเสียง) ร่วมกับการบรรณาธิกรณข้อมูลจากบันทึกสนาม (Field Note) แล้วจัดพิมพ์ข้อมูลลงเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม Microsoft Word จากนั้นจึงโอนข้อมูล (Assigning) เข้าสู่โปรแกรม ATLAS.ti ซึ่งเป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Computer-Assisted Qualitative Data Analysis) ที่ทำงานได้ดีในระบบปฏิบัติการ Windows และสามารถรองรับข้อมูลภาษาไทยผ่านโปรแกรมประมวลผลคำ (Word Processing) โดยทำการให้หมายเลขบรรทัดข้อมูล คัดเลือกข้อความสำคัญ (Quotations) ลงรหัสข้อมูล (Coding) และจัดหมวดหมู่และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ (Networking) นำไปสู่การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อแยกแยะ ตีความ เปรียบเทียบ หาความสัมพันธ์และแบบแผนที่พบในปรากฏการณ์ที่ศึกษา เพื่อสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

3.7 การนำเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) ซึ่งเป็นการบรรยาย อธิบาย ข้อเท็จจริง ตลอดจนนำเสนอข้อมูลตามกรอบแนวคิดการวิจัย ทั้งนี้ เพื่อให้มีความชัดเจนมากขึ้น ผู้วิจัยจึงใช้แผนภาพ (Diagrams) และรูปภาพ (Pictures) ประกอบในการนำเสนอด้วย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรพุทธอุดมศึกษาสำหรับประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับดังต่อไปนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรพัฒนาสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเป็นผู้สูงอายุ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ จำนวนทั้งสิ้น 400 คน ปรากฏในรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	195	48.75
หญิง	205	51.25
รวม	400	100.0
อายุ		
60-65	175	43.75
66-70	195	48.75
70-75	30	7.5
รวม	400	100.0
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าประถมศึกษา	55	13.75
ประถมศึกษา	180	45
มัธยมศึกษา	128	32
ปริญญาตรี	22	5.5
สูงกว่าปริญญาตรี	15	3.75
รวม	400	100.0
สถานภาพสมรส		
โสด	40	10
สมรส	80	20
หม้าย	180	45

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
หย่าร้าง	100	25
รวม	400	100.0
รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5000	300	75
5,000-10000	60	15
10,001-15,000	30	7.5
15,001 ขึ้นไป	10	2.5
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นชาย จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 48.75 เป็นหญิง จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 51.25 จำแนกตามอายุ 60-65 จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 43.75 อายุ 66-70 จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 48.75 จำแนกตามระดับการศึกษา ต่ำกว่าประถมศึกษา จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 13.75 ประถมศึกษา จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 45 มัธยมศึกษาจำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 32 ปริญญาตรี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.5 สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.75 จำแนกตามสถานภาพสมรส โสด จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10 สมรสจำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 20 หม้ายจำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 45 หย่าร้าง จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25 จำแนกตามรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 จำนวน 300 คน คิดเป็นร้อยละ 75 รายได้ 5,000-10,000 จำนวน 60 คิดเป็นร้อยละ 15 รายได้ 10,001-15,000 จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 รายได้ 15,001 ขึ้นไป จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5

ตอนที่ 2 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย โดยรวมและรายด้าน

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ด้านเนื้อหา	3.90	0.23	มาก	1
2. ด้านกิจกรรมเรียน	3.79	0.27	มาก	2
3. ด้านสื่อในการสอน	3.76	0.26	มาก	3
4. ด้านการวัดผลและประเมินผล	3.75	0.30	มาก	4
รวม	3.84	0.16	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.84) และรายด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านเนื้อหา (\bar{X} = 3.90) รองลงมาคือด้านกิจกรรมการเรียนรู้ (\bar{X} = 3.79) และด้านสื่อในการสอน (\bar{X} = 3.76) ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านการวัดผลและประเมินผล (\bar{X} = 3.75) ส่วนผลการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านเนื้อหา

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย ด้านเนื้อหา โดยภาพรวมและรายเรื่อง

ด้านเนื้อหา	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. การอยู่กับปัจจุบัน	4.25	0.55	มาก	2
2. การตระหนักรู้ตัวเอง	4.20	0.72	มาก	3
3. การเข้าใจและใคร่ครวญทุกอย่างตามความเป็นจริง	4.30	0.67	มาก	1
4. ความเป็นกลางในโลกธรรม	3.98	0.74	มาก	4
5. ความไม่ประมาท	3.75	0.35	มาก	5
รวม	3.85	0.23	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย ด้านเนื้อหา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.85) เมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่อง โดยเรื่องที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ การเข้าใจและใคร่ครวญทุกอย่างตามความเป็นจริง (\bar{X} = 4.30) รองลงมาคือการอยู่กับปัจจุบัน (\bar{X} = 4.25) การตระหนักรู้ตัวเอง (\bar{X} = 4.20) และความเป็นกลางในโลกธรรม (\bar{X} = 3.98) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือ ความไม่ประมาท (\bar{X} = 3.75)

2. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ โดยภาพรวมและรายเรื่อง

ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. การพิจารณาสภาวะตนเอง	3.65	0.55	มาก	5
2. การพิจารณาความเป็นจริงของชีวิต	3.96	0.72	มาก	4
3. การสนทนาธรรม	4.15	0.67	มาก	3
4. การสวดมนต์	4.28	0.74	มาก	1
5. กิจกรรมทำความสะอาด	4.13	0.35	มาก	2
รวม	3.95	0.25	มาก	

จากตารางที่ 4 พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.95) เมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่อง โดยเรื่องที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ การสวดมนต์ (\bar{X} = 4.28) รองลงมาคือ กิจกรรมทำความสะอาด (\bar{X} = 4.13) การสนทนาธรรม (\bar{X} = 4.15) การพิจารณาความเป็นจริงของชีวิต (\bar{X} = 3.96) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือ การพิจารณาสภาวะตนเอง (\bar{X} = 3.65)

3. ด้านสื่อในการสอน

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย ด้านสื่อในการสอน โดยภาพรวมและรายเรื่อง

ด้านสื่อในการสอน	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ	3.25	0.55	ปานกลาง	1
2. สื่อวีดิทัศน์	3.02	0.62	ปานกลาง	2
3. หนังสือ	2.25	0.34	ปานกลาง	3
4. เอกสารประกอบการสอน	2.01	0.25	ปานกลาง	4
5. ใบกิจกรรม	1.80	0.20	น้อย	5
รวม	2.05	0.15	ปานกลาง	

จากตารางที่ 5 พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย ด้านสื่อการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 2.05) เมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่อง โดยเรื่องที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ (\bar{X} = 3.25) รองลงมาคือสื่อวีดิทัศน์ (\bar{X} = 3.02) หนังสือ (\bar{X} = 2.25) เอกสารประกอบการสอน (\bar{X} = 2.01) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือ ใบกิจกรรม (\bar{X} = 1.80)

4. ด้านการวัดผลและประเมินผล

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย ด้านการวัดผลและประเมินผล โดยภาพรวมและรายเรื่อง

ด้านสื่อในการสอน	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ไม่ต้องมีการวัดผลประเมินผล	4.44	0.52	มาก	1
2. การบรรยายธรรม	2.20	0.34	ปานกลาง	3
3. การสอบ	1.75	0.02	น้อย	5
4. การสังเกตพฤติกรรม	2.05	0.25	ปานกลาง	4
5. การซักถาม	2.35	0.45	ปานกลาง	2
รวม	2.21	0.35	ปานกลาง	

จากตารางที่ 6 พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรพุทธสังคัมมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย ด้านการวัดผลและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 2.21) เมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่อง โดยเรื่องที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ ไม่ต้องมีการประเมินผล (\bar{X} = 4.44) รองลงมาคือการซักถาม (\bar{X} = 2.35) การบรรยายธรรม (\bar{X} = 2.20) การสังเกตพฤติกรรม (\bar{X} = 2.05) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือ การสอบ (\bar{X} = 1.75)

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากโรงเรียนผู้สูงอายุจำนวน 9 โรงเรียนในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม ชัยภูมิ อุดรธานี ร้อยเอ็ด ยโสธร และอำนาจเจริญตามประเด็นในการวิจัยจำนวน 4 ประเด็น มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

4.2.1 เนื้อหา

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นไปในทางเดียวกันว่าเนื้อหาของหลักสูตรไม่ควรจะเป็นหลักธรรมในพุทธศาสนาเพียงอย่างเดียวเพราะผู้สูงอายุไม่สามารถที่จะเรียนอะไรที่เป็นเนื้อหา ล้วนๆ ได้ ส่วนใหญ่ต้องการที่จะเรียนเนื้อหาที่ทำให้สามารถฝึกร่างกายและสมองได้มากกว่าจะเป็นเนื้อหาในเชิงวิชาการ เพราะอายุปุนนี้แล้วไม่ต้องการที่จะเรียนหลักคำสอนทางพุทธศาสนาอย่างเดียว การจะสอนให้มีการพัฒนาสติจะต้องเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวมากกว่าจะเป็นคำสอนในคัมภีร์ เช่น การอยู่กับปัจจุบัน การตระหนักรู้ตัวเอง การเข้าใจและใคร่ครวญทุกอย่างตามความเป็นจริง ความเป็นกลางในโลกธรรม ความไม่ประมาท ที่ตั้งมาถานั้นไม่ควรที่จะมาสอนหรืออธิบายว่ามีก็อย่างอะไรบ้าง แต่ควร จะสอนสอดแทรกผ่านกิจกรรมมากกว่า ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“แม่เฒ่าแล้ว สมองกะจำหยังบ่ได้ สิให้มาเรียนเนื้อหาคำสอนคือลิบไหว แต่ถ้าสอดแทรกมา ในการทำกิจกรรมกะน่าสติดีกว่า เพราะพู่เฒ่าบ่คือเด็กน้อย มันเรียนบ่ไหวดอก” (แม่มี คำเบา)

“อันสิเอามาสอนนั้น ต้องพัฒนาการเคลื่อนไหวของพู่เฒ่า สิให้มาเรียนคำสอนทางศาสนา จื่อ บ่ได้ดอก ถ้าแค่มาทำกิจกรรมนำหมู่กะพอแล้ว สิกำหนดเป็นเนื้อหาแบบนี้คือสิเรียนบ่ไหว” (พ่อนาค มีสำแดง)

4.2.2 กิจกรรมการเรียน

กิจกรรมเรียนที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุควรจะเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมสมรรถนะทางด้านร่างกาย และการมีสังคมมากกว่าจะเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนทั่วไป ในบรรดากิจกรรมที่ระบุไว้ เช่น การพิจารณาสถานะตนเอง การพิจารณาความเป็นจริงของชีวิต การสนทนาธรรม การสวดมนต์ และ กิจกรรมทำความสะอาด ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เห็นว่าการสวดมนต์และกิจกรรมทำความ สะอาดเหมาะสมมากที่สุดในการที่จะฝึกสติเพราะทำได้ง่ายไม่ต้องใช้ความคิดอะไรมาก การพิจารณาสถานะ ตนเอง การพิจารณาความเป็นจริงของชีวิตมันก็ค่อนข้างละเอียดและทำได้ยากสำหรับคนในวัยนี้ ส่วนการสนทนาธรรมก็ยังไม่เหมาะเพราะไม่มีความรู้ทางศาสนาจึงไม่สามารถจะสนทนาธรรมได้ แต่ ถ้าให้สวดมนต์และความสะอาดจะเป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุด

“อยู่โรงเรียนนี้ เพิ่นกะให้สวดมนต์กับมีกิจกรรมทำความสะอาดร่วมกัน เพิ่นว่ามันช่วยฝึกสติ ได้ตัวการสวดมนต์นี้ กิจกรรมทำความสะอาดกะได้ออกกำลังกาย ได้คุยกับหมู่ แค่นี้กะพอแล้วสำหรับ

พู่เต๋า สิให้เรียนเป็นกิจจะลักษณะปได้ดอก บ่มีคนมาเรียน ที่เขามากะย่อนอยากพ้อหมู่ซือๆ ดอก” (แม่คำใบ ม่วงสี)

4.2.3 สื่อในการสอน

สื่อในการเรียนการสอนตามหลักการสอนสมัยใหม่นั้นไม่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ การจะนำเอา การสื่อในยุคปัจจุบันมาใช้กับผู้สูงอายุไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง เพราะผู้สูงอายุไม่ใช่คนเรียน สื่อในการ เรียนการสอนควรจะเป็นของจริงที่สามารถจับต้องได้ ส่วนสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อวีดิทัศน์ หนังสือ เอกสารประกอบการสอน และใบกิจกรรมนั้นไม่เหมาะที่จะนำมาใช้ในการเป็นผู้สูงอายุ เรียน เพราะสภาพทางร่างกายไม่สามารถใช้สื่อเหล่านี้ได้ แม้จะสามารถใช้สื่อสารสนเทศและสื่อวี ดิทัศน์ได้บ้างแต่ก็เฉพาะผู้สูงอายุที่ไม่เกิน 65 ปี ถ้าเกินกว่านั้นสื่อเหล่านี้ก็ใช้ไม่ได้ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “กะพ้อมีอยู่ที่เพิ่นเอาวีดิโอมาให้เบิ่ง บ่สั่นกะเอาคนที่เพิ่นประสบความสำเร็จมาให้เบิ่งเป็นโต อย่าง อันนี้กะพ้อมีอยู่ แต่หนังสือหรือเอกสารประกอบบ่ค่อยมีดอก เพราะตาบ่ได้อ่านบ่ได้แล้วหนังสือ นะ ชั้นลิตีกะเอาของจริงมาให้เบิ่งมาให้เรียนโลด” (พ่อคำฝาย สีสุก)

4.2.4 การประเมินผล

เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่มาเข้าร่วมโรงเรียนผู้สูงอายุมักจะมีวัตถุประสงค์เพื่อจะมาเจอ เพื่อน จะได้หายเหงา ไม่ต้องนั่งอยู่ที่บ้านคนเดียว ดังนั้น การเรียนในโรงเรียนจึงไม่ได้เป็นไปเพื่อการ สอบหรือวุฒิบัตรใด ๆ การประเมินผลไม่ว่าจะเป็นการบรรยายธรรม การสอบ การซักถาม การสังเกต พฤติกรรม จึงไม่มีความจำเป็นสำหรับหลักสูตรที่จะพัฒนาผู้สูงอายุ เพราะวัตถุประสงค์หลักคือการ พัฒนาสุขภาพกายและจิตเท่านั้น จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีการวัดผลใด ๆ หากจะมีการมอบ วุฒิบัตรให้ก็อาจทำได้ แต่ถ้ามีการสอบคงเป็นภาระหนักเกินไปสำหรับผู้สูงอายุ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “อยู่บ่มีสอบดอก มาโรงเรียนกะมาหาหมู่ซือๆ บ่ได้คาดหวังอีหยั่ง ถ้าสิให้สอบกะคือสิบ่ไหว ดอก ส่วนที่สิรู้ว่า ดีหรือบ่ดี กะสังเกตเจ้าของเอากะพ้อรู้ดอก ครูเพิ่นจะลิสั่งเกตเฮาเอาดอก แต่บ่มีการ สอบเลยในโรงเรียนนี้” (พ่อเปลี่ยน จันใด)

“การสอบไม่สามารถทำได้ในโรงเรียนผู้สูงอายุ เพราะการจัดตั้งโรงเรียนเพราะเรามองว่า ผู้สูงอายุควรมีสังคม เมื่อได้มาพบเพื่อนก็จะทำให้สุขภาพกายและจิตดีขึ้น นั่นคือวัตถุประสงค์ของ การมีหลักสูตรในโรงเรียนผู้สูงอายุ การวัดผลและประเมินผลไม่มีความจำเป็นครับ” (สุนทร หวังพิลา)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจะเห็นได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรพุทธสังฆมุตมสติ ของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย จะต้องไม่เน้นเนื้อหาที่เป็นหลักการเชิงวิชาการแต่ควรจะเป็น เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสภาพทางกาย อารมณ์และสังคมของผู้สูงอายุเป็นหลัก กิจกรรมการเรียน การสอนควรจะเป็นกิจกรรมที่ผู้สูงอายุได้ทำร่วมกัน เช่น สวดมนต์ และกิจกรรมการทำสมาธิ ซึ่งจะเป็นการพัฒนาทางกายและทางจิตใจได้เป็นอย่างดี สื่อในการสอนควรจะเป็นสิ่งที่จับต้องได้ เช่น บุคคลตัวอย่าง หรือสิ่งของต่างๆ ที่นำมาเป็นสื่อการสอน เช่น อาหาร เครื่องเย็บปักถักร้อย ภาพเขียน เป็นต้น ส่วนหนังสือหรือเอกสารประกอบการสอนที่มีตัวหนังสือจำนวนมากไม่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ นอกจากนี้ หลักสูตรผู้สูงอายุไม่ควรจะมีการวัดผลในลักษณะของการสอบ แต่ควรจะเป็นการสังเกต พฤติกรรมและผลงานที่ผลิตออกมา

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรพุทธอุดมศึกษาสำหรับประชาชนและผู้สูงวัยในสังคมไทย มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีการสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรพุทธสังคมอุดมศึกษาของประชาชนและผู้สูงวัยในสังคมไทย สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นชาย จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 48.75 เป็นหญิง จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 51.25 จำแนกตามอายุ 60-65 จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 43.75 อายุ 66-70 จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 48.75 จำแนกตามระดับการศึกษา ต่ำกว่าประถมศึกษา จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 13.75 ประถมศึกษา จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 45 มัธยมศึกษาจำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 32 ปริญญาตรี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.5 สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.75 จำแนกตามสถานภาพสมรส โสด จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10 สมรสจำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 20 หม้ายจำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 45 หย่าร้าง จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25 จำแนกตามรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 จำนวน 300 คน คิดเป็นร้อยละ 75 รายได้ 5,000-10,000 จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15 รายได้ 10,001-15,000 จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 รายได้ 15,001 ขึ้นไป จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5

2. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรพุทธสังคมอุดมศึกษาของประชาชนและผู้สูงวัยในสังคมไทย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.84) และรายด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านเนื้อหา (\bar{X} = 3.90) รองลงมาคือด้านกิจกรรมการเรียน (\bar{X} = 3.79) และด้านสื่อในการสอน (\bar{X} = 3.76) ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านการวัดผลและประเมินผล (\bar{X} = 3.75) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏดังนี้

2.1 ด้านเนื้อหา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.85) เมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่อง โดยเรื่องที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ การเข้าใจและใคร่ครวญทุกอย่างตามความเป็นจริง (\bar{X} = 4.30) รองลงมาคือ การอยู่กับปัจจุบัน (\bar{X} = 4.25) การตระหนักรู้ตัวเอง (\bar{X} = 4.20) และความเป็นกลางในโลภธรรม (\bar{X} = 3.98) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือ ความไม่ประมาท (\bar{X} = 3.75)

2.2 ด้านกิจกรรมการเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.95) เมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่อง โดยเรื่องที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ การสวดมนต์ (\bar{X} = 4.28) รองลงมาคือกิจกรรมทำความสะอาด (\bar{X} = 4.13) การสนทนาธรรม (\bar{X} = 4.15) การพิจารณาความเป็นจริงของชีวิต (\bar{X} = 3.96) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือ การพิจารณาสภาวะตนเอง (\bar{X} = 3.65)

2.3 ด้านสื่อการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 2.05) เมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่อง โดยเรื่องที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ (\bar{X} = 3.25) รองลงมาคือสื่อวีดิทัศน์

(\bar{X} = 3.02) หนังสือ (\bar{X} = 2.25) เอกสารประกอบการสอน (\bar{X} = 2.01) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือ ใบกิจกรรม (\bar{X} = 1.80)

2.4 ด้านการวัดผลและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 2.21) เมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่อง โดยเรื่องที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ ไม่ต้องมีกาประเมินผล (\bar{X} = 4.44) รองลงมา คือการซักถาม (\bar{X} = 2.35) การบรรยายธรรม (\bar{X} = 2.20) การสังเกตพฤติกรรม (\bar{X} = 2.05) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือ การสอบ (\bar{X} = 1.75)

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพต่อการพัฒนาหลักสูตรพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย พบว่า เนื้อหาของหลักสูตรไม่ควรจะเป็นหลักธรรมในพุทธศาสนาเพียงอย่างเดียว ควรเน้นเนื้อหาที่ทำให้สามารถฝึกร่างกายและสมองได้มากกว่าเนื้อหาในเชิงวิชาการ กิจกรรมเรียนที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุควรจะเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมสมรรถนะทางด้านร่างกายและการมีสังคม สื่อในการเรียนการสอนตามหลักการสอนสมัยใหม่ เช่น สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อวีดิทัศน์ หนังสือ เอกสารประกอบการสอน และใบกิจกรรม เป็นต้น ไม่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ สื่อในการเรียนการสอนควรจะเป็นของจริงที่สามารถจับต้องได้ ส่วนการวัดผลและประเมินผลไม่ควรนำมาใช้ในการเรียนของผู้สูงอายุเช่น การสอบ

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรพุทธอุดมสติสำหรับประชาชนและผู้สูงวัยในสังคมไทย มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย ด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านเนื้อหา รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมการเรียน และด้านสื่อในการสอน ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้าน การวัดผลและประเมินผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการพัฒนาหลักสูตรสิ่งที่สำคัญที่สุดคือเนื้อหาที่ต้องการให้มีการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่สุดในการพัฒนาหลักสูตร ตามมาด้วยกิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อการสอน ส่วนการวัดผลและประเมินผลนั้นอยู่ในระดับต่ำสุดทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากลุ่มเป้าหมายคือผู้สูงอายุ ดังนั้น ความจำเป็นต้องการในการวัดผลและประเมินผลจึงไม่มีความจำเป็น สอดคล้องกับงานวิจัยของสมสมร พรพรรณ พิพัฒน์ และคณะ (25ที่พบว่า การสร้างหลักสูตรผู้สูงอายุวัยหลังเกษียณนั้น เนื้อหาจะต้องตรงกับความต้องการของผู้เรียนมากที่สุด ส่วนการวัดผลและประเมินผลนั้นไม่มีความจำเป็นมากนัก

หลักสูตรการพัฒนาพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงวัยในสังคมไทย เนื้อหาที่เหมาะสมในการนำมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสติของผู้สูงอายุ คือ การเข้าใจและใคร่ครวญทุกอย่างตามความเป็นจริง ทั้งนี้เพราะว่า ผู้สูงอายุอยู่ในบั้นปลายของชีวิต การเข้าใจความเป็นไปของร่างกายและความเปลี่ยนแปลงของทุกสรรพสิ่งตามความเป็นจริงจึงเป็นสิ่งที่คนทุกคนจะต้องฝึกปฏิบัติให้เกิดความเคยชิน เพราะไม่มีใครหลีกเลี่ยงพ้นความเป็นจริงของชีวิตได้ หากเราเข้าใจและใคร่ครวญทุกอย่างตามความเป็นจริงได้อย่างละเอียดลึกซึ้งแล้วจะทำให้สุขภาพจิตของผู้นั้นมีความแข็งแกร่ง เพราะพุทธศาสนาเน้นหนักในเรื่องของการฝึกฝนจิต ดังหลักคำสอนของพุทธศาสนาที่ว่า จิตที่ฝึกดีแล้วนำสุขมาให้ (ขุ.ธ.25/141/201) กิจกรรมการเรียนที่เหมาะสมในการพัฒนาสติของผู้สูงอายุ คือ การสวดมนต์ ที่เป็นเช่นนี้เพราะการสวดมนต์ทำให้จิตใจเกิดความสงบและเกิดความศรัทธาได้อย่างรวดเร็ว

การสวดมนต์เป็นกุสโลบายในการฝึกฝนจิตใจให้มีความอ่อนโยนและมุ่งไปสู่การทำความดีได้ง่าย การสวดมนต์จึงเป็นกิจกรรมหลักที่ควรนำมาใช้ในการพัฒนาสติของผู้สูงอายุ เพราะจะเป็นการเกิดสติได้งาน สอดคล้องกับหลักคำสอนทางพุทธศาสนาที่ว่า สติให้โอกาสจิตทำความเข้าใจกับลักษณะที่แท้จริงของสิ่งที่กำลังเกิดขึ้น ประโยชน์ที่เห็นได้ทันทีของสติก็คือ ความบริสุทธิ์แจ่มใสของจิต และความสงบ ผู้ปฏิบัติสามารถประสพกับสิ่งเหล่านี้ได้ทันทีที่สติปรากฏขึ้น (อ.จตุก. 21/117/120) ส่วนการวัดผลและประเมินผลสำหรับหลักสูตรเพื่อพัฒนาสติผู้สูงอายุนั้น ได้แก่ ไม่ต้องมีการประเมินผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า วัตถุประสงค์ของการพัฒนาผู้สูงอายุคือสถานภาพทางการ อารมณ์และสังคม จึงไม่จำเป็นที่จะต้องมีการวัดผลหรือประเมินผลในลักษณะต่างๆ เป้าหมายของการเรียนรู้ของผู้สูงอายุก็คือการเข้ามาสู่สังคม เพราะผู้สูงอายุ คือผู้ที่มีการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย ระบบอวัยวะการทำงานเกิดความเสื่อม เป็นวัยที่มีการเสื่อมถอย มีการเปลี่ยนแปลงของอารมณ์และจิตใจ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงบทบาททางสังคม

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรพุทธอุดมสติสำหรับประชาชนและผู้สูงวัยในสังคมไทย มีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) หน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุควรมีการพัฒนาหลักสูตรในการพัฒนาสติสำหรับผู้สูงอายุในทุกระดับ
- 2) ควรมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรพัฒนาสติของผู้สูงอายุ

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1) ควรจะศึกษาเนื้อหาที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุโดยไม่ต้องเน้นการนำเนื้อหาของหลักธรรมทางพุทธศาสนาไปใช้มากเกินไป
- 2) ในการพัฒนาหลักสูตรไม่จำเป็นจะต้องมีการวัดผลประเมินผลเพราะการเรียนรู้ของผู้สูงอายุไม่ได้เป็นไปเพื่อประโยชน์จากการเรียน แต่เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุเท่านั้น

5.3.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษาวิจัยกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ
- 2) ควรทำการศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการนำมาใช้ในโรงเรียนผู้สูงอายุ
- 3) ควรทำการศึกษาวิจัยการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่บ้านซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ในสังคมชนบท

บรรณานุกรม

- ฉัตรวิบูลย์ ไพจ์เซล. (2563). การกำกับอารมณ์ด้วยสติ: มุมมองเชิงการรู้คิดบนกระบวนการของอารมณ์. *วารสารจิตวิทยาคลินิก*. 51(2). 55-68
- ชมพูนุท พรหมภักดี. (2556). การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย (Aging society in Thailand). *วารสารสำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา*, 7(3). 1-19.
- ณัฐนันท์ คุณาจิระกุล และพระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2564). รูปแบบการบำบัดความเครียดเชิงบูรณาการระหว่างเรกกับสติ: ศึกษากรณี ผู้บริหารโรงแรมไฮเทลพีวส์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. 9(3). 1001-1014.
- ดร.ณิ พจนานุกุลกิจ.(2559). ยุทธศาสตร์และแนวทางในการเตรียมความพร้อมด้านแรงงานผู้สูงอายุ เพื่อแก้ปัญหาวิกฤตทางด้านกำลังแรงงานไทยในอนาคต.*วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 9(2). 576-596.
- ดวงฤดี ลาคุษา.(2556). การปรับปรุงแนวปฏิบัติทางคลินิก : แนวทางและขั้นตอน. *วารสารพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 40 (1X). 97-104.
- ทิพย์ธิดาณนกร และพระมหาโสภณ วิจิตตธมฺโม. (2562). สติปัญญา 4 กับการพัฒนาตนในชีวิตประจำวัน. *วารสารพุทธจิตวิทยา*. 4(1). 116-128.
- ธานี วรภัทร์. (2563). การสร้าง “สติ” ในการเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรม นักโทษในต่างประเทศ. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*. 7(8). 30-45.
- นลินี คณนะนา, พระครูโสภณรัตนบัณฑิต, พระครูวิจิตรศีลาจาร และสวัสดิ์ อโณทัย. (2563). การประยุกต์ใช้หลักคำสอนเรื่องมรณสติในชีวิตประจำวัน. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*. 7(5). 117-131.
- นิรมล ศตวุฒิ.(2560). *การพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปัญจริย์ จุลไกรอานิสงส์, พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส และพูนสุข มาศรีงสรรค์. (2561). การประยุกต์ใช้สติเพื่อพัฒนาการทำงานอย่างมีสันติสุขของแรงงานฝ่ายผลิต: ศึกษากรณีห้างหุ้นส่วนจำกัดคอนดิเนนตัลนิตติ้ง. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. 6(พิเศษ). 171-181.
- พระครูใบฎีกาศักดิ์ดีดา กิตติสมปนโน(เหลาลาภา), พระมหามิตร ฐิตปัญโญ และพระครูปรีดีธรรมวงศ์. (2564). สติเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของธิดานายช่างหูก ในคัมภีร์อรรถกถาธรรมบท. *Journal of Buddhist Education and Research: JBER*. 7(1). 226-234.
- พระครูประทีปวชิรธรรม. (2562). การดำเนินชีวิตอย่างมีสติ: การจัดการอารมณ์โกรธ. *วารสารวิชาการ สถาบันพัฒนาพระวิทยากร*. 2(2). 19-28.
- พระครูวิจิตรธรรมวิมล (ธเนศ อมโล) และพระครูพิพิธจารุธรรม. (2562). ศึกษากรณีสติเพื่อการพัฒนาชีวิต. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์*, 16(2). 1-10.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2543). *พุทธธรรมกับปรัชญาการศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์*. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย.

- พระมงคลธรรมวิธาน และประสิทธิ์ สระทอง. ผู้สูงอายุกับการปฏิบัติตามหลักพุทธธรรม. *Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ*, 10(3), 1849-1864.
- พระมหาชาติชาย ญาณโสภโณ, พระครูภาวนาโสภิต และบุญญาตา ประภักดิ์ศิริ. (2564). “สติ” ตื่นรู้อยู่เสมอ: กระบวนทัศน์ใหม่เพื่อการปรับตัวของสังคมมนุษย์ ในสภาวะวิกฤติของโรคระบาด COVID-19. *วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*. 1(5). 41-56.
- พระมหาพิศิษฐ์ สิริปัญญา. (2564). สติพื้นฐาน 4 : พัฒนาการพัฒนาจิตในชีวิตประจำวัน. *วารสารมจร. เลย์ปริทัศน์*. 2(1). 62-76.
- พระมหาสมพงษ์ฐิตจิตโต, พระครูปลัดค ารณ กตปุญโญ, พระครูศรีหิรัญธรรมมาทร, พระปลัดสัญญา สณญโต, พระครูธีรธรรมพิมล และภัชดา สุวรรณนวล. (2562). การประยุกต์ใช้หลักสติพื้นฐาน 4 ในการบริหารองค์กร. *วารสารวันม่วงแหวกพุทธศาสตร์ปริทรรศน์*. 6(2). 97-108.
- พระมหาสุพร รุกขิตธมโม และเบญจมาศ สุวรรณวงศ์. (2562). การศึกษาวิเคราะห์สติเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักมหาสติพื้นฐานสูตร. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์*. 7(1). 57-67.
- พระสิทธิภัทร์ สิทธิเตโช. (2558). ศึกษาสุจริต 3 ในการเจริญวิปัสสนาภาวนา ตามแนวสติพื้นฐาน 4. *วารสารบัณฑิตศาสตร์ มจร*. 13(1). 65-71
- พระอุดมธีรคุณ และสุวิญ รักษ์สัตย์. (2560). บูรณาการการดำเนินชีวิตที่ดีของชาวพุทธด้วยหลักสติในพุทธปรัชญาเถรวาท. *วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร*. 8(2). 11-19.
- พลภัทร์ โลเสถียรกิจ. (2558). จิตบำบัดด้วยสติในผู้ป่วยซึมเศร้า. *วารสารสถาบันจิตเวชศาสตร์ สมเด็จพระเจ้าพระยา*. 9(1). 47-56.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย เล่มที่ 10,15,21,34,35*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.(2551). *รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ.2550*. กรุงเทพฯ : บริษัททีคิวพี จำกัด.
- ราชบัณฑิตสถาน.(2539). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2539*. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- เรื่องสุวรรณ ศรีพรหมมา. (2559). การเจริญสังวรในการปฏิบัติวิปัสสนาตามแนวสติพื้นฐาน 4. *วารสารบัณฑิตศาสตร์ มจร*. 14(1). 60-69.
- วิไลวรรณ ทองเจริญ.(2545). *ปัญหาและวิธีการดูแลของญาติผู้ดูแลและผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม*. นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศิลปสวย ระวีแสงสุรย์ (2560). *แนวทางการพัฒนาคุณภาพการดูแลผู้สูงอายุของกรุงเทพมหานคร เพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ*. กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- ศุภรีใจ เจริญสุข, เพ็ญพรรณ พิทักษ์สงคราม และไมเคิล คริสโตเฟอร์. (2558). ความหมายและปัจจัยบ่มเพาะสติจากประสบการณ์ของสตรีไทยที่ปฏิบัติธรรม. *วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข*. 25(3). 170-183.

- เศรษฐพงษ์ ศรีเลิศ. (2564). สถิติในฐานะผู้พิทักษ์นครให้ปลอดภัยไร้โรค (อาโรคยา). *วารสารพุทธ นวัตกรรมปริทรรศน์*. 2(3). 1-13.
- สมศรี สัจจะสกุลรัตน์ เทพประวิณ จันทรแรง และพระครูพิพิธสุตาทร. (2561). รูปแบบการจัดการ สุขภาพของผู้สูงอายุเชิงพุทธบูรณาการ : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านต้อม จังหวัดพะเยา. *วารสารการพยาบาล การสาธารณสุขและการศึกษา*, 19 (2). 120-132.
- สมสมร พรพรรณพิพัฒน์ และคณะ. (2559). *การสร้างหลักสูตรผู้สูงอายุวัยหลังเกษียณ : กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จังหวัดกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคล.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.(2556). *รายงานประจำปีสำนักงานคณะกรรมการวิจัย แห่งชาติ*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ.(2558). *รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2558*. กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สิทธิพร สุนทร วัชรินทร์ สุทธิชัย และพงษ์ศักดิ์ ชิมมอนด์ส (2561). *รูปแบบความสุขของผู้สูงวัยใน จังหวัดมหาสารคาม*. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สิริหทัย มูลวณิชย์.(2551). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความว่าเหวของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุชิรพยาบาล กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุชาติ หล้าอภัย พระครูสุธีคัมภีร์ญาณ และ ทักษิณาร์ ไกรราช. (2559). การประยุกต์ใช้มหาสติปัญญา ฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ. *วารสารธรรมทัศน์*, 16(2). 75-92.
- สุทธิพงษ์บุญผดุง. (2554). *การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในท้องถิ่นโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตาม หลักเศรษฐกิจพอเพียง (ระยะที่1)*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สุนมา เลียบทวี และนพพร จันทร. (2555). การเจริญวิปัสสนาตามแนวทางสติปัญญา 4 ที่ส่งผลต่อ การพัฒนาทางด้านพฤติกรรมและอารมณ์ของมนุษย์: กรณีศึกษาหลักสูตรวิปัสสนาเบื้องต้น ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย* 4(2). 237-250.
- สุรกุล เจนอบรม.(2541). *วิสัยทัศน์ผู้สูงอายุและการศึกษานอกระบบสำหรับผู้สูงอายุในไทย*. กรุงเทพฯ : นิชินแอดเวอร์ไทซิงกรุ๊ป.
- เสาวณี จันทะพงษ์ และคณะ. (2556). *ความท้าทายใหม่ของแรงงานไทยในทศวรรษหน้า*. กรุงเทพฯ : ธนาคารแห่งประเทศไทย.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือรับรองจริยธรรมวิจัยในมนุษย์

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดสอบคุณภาพเครื่องมือ

หนังสือขออนุญาตลงพื้นที่เก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการวิจัย

ที่ จว. ๓๕๘/๒๕๖๕

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๑. ชื่อโครงการวิจัย

ชื่อเรื่อง : การวิจัยการพัฒนาหลักสูตรพุทธสังฆมอุดมคติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย

TITLE : CURRICULUM DEVELOPMENT OF BUDDHIST IDEAL SOCIETY FOR PEOPLE ANE THE ELDERY IN THAI SOCIETY

๒. ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย

พระครูสุธีจริยวัฒน์

๓. ผลการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน

คณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในการประชุมครั้งที่ ๕/๒๕๖๕ วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕ มติที่ ๒๕๓/๒๕๖๕ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า โครงการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการทำวิจัยในคน โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ไม่มีการล่วงละเมิดสิทธิ และไม่ก่อให้เกิดภัยอันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัย กลุ่มตัวอย่างและผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงการวิจัยที่เสนอได้ ตั้งแต่วันที่ออกเอกสารรับรองผลการพิจารณาการทำวิจัยในคนฉบับนี้ จนถึงวันที่ ๒๙ เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

ออกให้ ณ วันที่ ๒๙ เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕

ลงนาม

(พระมหามหวินทร์ ปุริสุตตโม, ผศ.ดร.)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน.....มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โทร. ๐๔๓ ๒๔๑ ๔๘๘
 ที่ อว ๗๙๓๔(๓)/ว๐๓๙๖.....วันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๕
 เรื่อง ขออนุญาตเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน พระครูสังฆรักษ์ ทวี ออกโย, ดร.

ด้วยคณะกรรมการวิจัยของสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้จัดสรรงบประมาณวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ และมีมติอนุมัติให้ดำเนินการ โครงการวิจัยชุด เรื่อง “การพัฒนาเครือข่ายสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงวัยในสังคมไทยบนพื้นฐาน พระพุทธศาสนา” โดยมี พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการวิจัยชุด และประกอบด้วยชุด โครงการวิจัยย่อย ดังต่อไปนี้

๑. โครงการวิจัยเรื่อง “หลักสูตรการพัฒนาพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงวัยในสังคมไทย” พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๒. โครงการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาพุทธบูรณาการสังคมอุดมจิตกลุ่มผู้สูงอายุที่มีภาวะติดเตียงในจังหวัดขอนแก่น” พระครูธรรมมาภิสมัย, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๓. โครงการวิจัยเรื่อง “การสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต” พระมหาฉัตรชัย สุตตชโย, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๔. โครงการวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การพัฒนาพุทธวิถีเพื่อสังคมอุดมสุขสำหรับผู้สูงวัยจังหวัดร้อยเอ็ด” พระมหาศุภชัย สุกกิจใจ, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๕. โครงการวิจัยเรื่อง “กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญสิกขากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์” ดร.ขวัญใจ แก้วแสง หัวหน้าโครงการย่อย
๖. โครงการวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมการพัฒนาพุทธธรรมเพื่อสังคมอุดมใจสำหรับผู้สูงวัยจังหวัดมหาสารคาม” ดร.ประชัน ชะชิกุล หัวหน้าโครงการย่อย

ดังนั้น เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสำเร็จตามแผนที่ได้กำหนด คณะผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์เชี่ยวชาญด้านการวิจัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัย เรื่อง “หลักสูตรการพัฒนาพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงวัยในสังคมไทย” หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร.)

หัวหน้าโครงการย่อย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โทร. ๐๔๓ ๒๔๑ ๔๘๘

ที่ อว ๗๘๑๔(๓)/ว๐๑๙๖ วันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน พระครูปลัดสุวิทย์ จนฺทมโม, ดร.

ด้วยคณะกรรมการวิจัยของสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้จัดสรรงบประมาณวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ และมีมติอนุมัติให้ดำเนินการโครงการวิจัยชุด เรื่อง “การพัฒนาเครือข่ายสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทยบนพื้นฐานพระพุทธศาสนา” โดยมี พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการวิจัยชุด และประกอบด้วยชุดโครงการวิจัยย่อย ดังต่อไปนี้

๑. โครงการวิจัยเรื่อง “หลักสูตรการพัฒนาพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย” พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๒. โครงการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาพุทธบูรณาการสังคมอุดมจิตกลุ่มผู้สูงอายุที่มีภาวะติดเตียงในจังหวัดขอนแก่น” พระครูธรรมาภิสมัย, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๓. โครงการวิจัยเรื่อง “การสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคต” พระมหาฉัตรชัย สุธตตชโย, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๔. โครงการวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การพัฒนาพุทธวิถีเพื่อสังคมอุดมสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดร้อยเอ็ด” พระมหาศุภชัย สุกกิจใจ, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๕. โครงการวิจัยเรื่อง “กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญสิกขากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์” ดร.ขวัญใจ แก้วแสง หัวหน้าโครงการย่อย
๖. โครงการวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมการพัฒนาพุทธธรรมเพื่อสังคมอุดมใจสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดมหาสารคาม” ดร.ประชัน ชะชิกุล หัวหน้าโครงการย่อย

ดังนั้น เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสำเร็จตามแผนที่ได้กำหนด คณะผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์เชี่ยวชาญด้านการวิจัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัย เรื่อง “หลักสูตรการพัฒนาพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย” หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร.)

หัวหน้าโครงการย่อย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โทร. ๐๔๓ ๒๔๓ ๔๘๘
 ที่ อว ๗๘๓๔(๓)/ว๐๓๖๖ วันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๕
 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เจริญพร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาทิตย์ ผ่านพูล

ด้วยคณะกรรมการวิจัยของสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้จัดสรรงบประมาณวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ และมีมติอนุมัติให้ดำเนินการโครงการวิจัยชุด เรื่อง “การพัฒนาเครือข่ายสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงวัยในสังคมไทยบนพื้นฐานพระพุทธศาสนา” โดยมี พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการวิจัยชุด และประกอบด้วยชุดโครงการวิจัยย่อย ดังต่อไปนี้

๑. โครงการวิจัยเรื่อง “หลักสูตรการพัฒนาพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงวัยในสังคมไทย” พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๒. โครงการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาพุทธบูรณาการสังคมอุดมจิตกลุ่มผู้สูงอายุที่มีภาวะติดเตียงในจังหวัดขอนแก่น” พระครูธรรมภาณวิมล, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๓. โครงการวิจัยเรื่อง “การสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต” พระมหาฉัตรชัย สุตตชโย, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๔. โครงการวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การพัฒนาพุทธวิถีเพื่อสังคมอุดมสุขสำหรับผู้สูงวัยจังหวัดร้อยเอ็ด” พระมหาสุภชัย สุกกิจใจ, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๕. โครงการวิจัยเรื่อง “กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญสิกขากับพุทธวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงวัยจังหวัดกาฬสินธุ์” ดร.ขวัญใจ แก้วแสง หัวหน้าโครงการย่อย
๖. โครงการวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมการพัฒนาพุทธธรรมเพื่อสังคมอุดมใจสำหรับผู้สูงวัยจังหวัดมหาสารคาม” ดร.ประชัน ชะชิกุล หัวหน้าโครงการย่อย

ดังนั้น เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสำเร็จตามแผนที่ได้กำหนด คณะผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์เชี่ยวชาญด้านการวิจัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัย เรื่อง “หลักสูตรการพัฒนาพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงวัยในสังคมไทย” หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณา

 (พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร.)
 หัวหน้าโครงการย่อย

ที่ อว ๗๙๑๔/๑๓๕๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
๙/๓๗ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
โทร ๐๕๓-๒๕๑-๕๔๘, ๐๕๓-๒๕๒-๑๘๖

๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตแจกและเก็บแบบสอบถามเพื่อทดสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เจริญพร พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๓๐ ชุด

ด้วยคณะกรรมการวิจัยของสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้จัดสรรงบประมาณวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ และมีมติอนุมัติให้ดำเนินการโครงการวิจัย เรื่อง **หลักสูตรการพัฒนาพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงวัยในสังคมไทย** ” โดยมี พระครูสุธีจรรย์วัฒน์, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย และได้ดำเนินการขออนุมัติจริยธรรมในการวิจัยในมนุษย์เรียบร้อยแล้ว และแนบมาพร้อมกับหนังสือนี้

ดังนั้น เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสำเร็จตามแผนที่ได้กำหนดไว้ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ขอความอนุญาติแจกและเก็บแบบสอบถามกับผู้สูงอายุ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำนวน ๓๐ คน เพื่อทดสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย เรื่อง **“หลักสูตรการพัฒนาพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงวัยในสังคมไทย”** โดยข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อหน่วยงานของท่านแต่ประการใด

จึงเจริญพรามาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระครูสุธีจรรย์วัฒน์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ปฏิบัติกรแทนอธิการบดี

ที่ อว ๗๔๑๔/๑๑๘๘

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
 ๙/๓๗ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
 จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
 โทร ๐๔๓-๒๔๑-๔๘๘, ๐๔๓-๒๔๒-๓๘๖

๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตลงพื้นที่เก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการวิจัย

เจริญพร นายกเทศมนตรีตำบลโนนบุรี

ด้วยคณะกรรมการวิจัยของสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้จัดสรรงบประมาณวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ และมีมติอนุมัติให้ดำเนินการโครงการวิจัย เรื่อง “หลักสูตรการพัฒนาพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย” โดยมี พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร. เป็นหัวหน้าโครงการย่อย ซึ่งได้ดำเนินการขออนุมัติจริยธรรมในการวิจัยในมนุษย์เรียบร้อยแล้ว

ดังนั้น เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสำเร็จตามแผนที่ได้กำหนดไว้ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จึงขออนุญาตลงพื้นที่เก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ โรงเรียนชมรมพัฒนาผู้สูงอายุ โคมสุขรตัญญูวิทยาเพื่อใช้ในการวิจัย ในวันศุกร์ ที่ ๒๑ เดือนกรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๖ เวลา ๑๔.๓๐ น. โดยข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อหน่วยงานของท่านแต่ประการใด

จึงเจริญพรามาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ที่ อว ๒๒๑๔/๑๑๘๒๗

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
 ๗/๓๗ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
 จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
 โทร ๐๔๓-๒๕๑-๙๙๙, ๐๔๓-๒๕๒-๙๐๖

๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตลงพื้นที่เก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการวิจัย

เจริญพร นายองค์การบริหารส่วนตำบลนาพู่

ด้วยคณะกรรมการวิจัยของสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้จัดสรรงบประมาณวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ และมีมติอนุมัติให้ดำเนินการโครงการวิจัย เรื่อง “หลักสูตรการพัฒนาพุทธสังคมาคมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย” โดยมี พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร. เป็นหัวหน้าโครงการย่อย ซึ่งได้ดำเนินการขออนุมัติจริยธรรมในการวิจัยในมนุษย์เรียบร้อยแล้ว

ดังนั้น เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสำเร็จตามแผนที่ได้กำหนดไว้ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จึงขออนุญาตลงพื้นที่เก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ ในองค์การบริหารส่วนตำบลนาพู่เพื่อใช้ในการวิจัย ในวันที่ ๒๑ เดือนกรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๖ เวลา ๐๙.๓๐ น. โดยข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อหน่วยงานของท่านแต่ประการใด

จึงเจริญพราเพื่อโปรดพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
 ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ศูนย์บริการวิชาการ : พระครูธรรมวิมล, ผศ.ดร. ผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการ ๐๘๖-๒๕๑๖๒๒๑๔
 ดร.ขวัญใจ แก้วแสง นักวิจัย/ผู้ประสานงาน ๐๘๖-๘๖๘๙๕๕๖
 ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ อาจารย์/นักวิจัย ๐๘๐-๒๕๐๖๘๘๖

ที่ อว ๗๔๓๔/๑๓๔๐

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
๕/๓๗ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
โทร ๐๔๓-๒๕๑-๑๑๑, ๐๔๓-๒๕๒-๓๑๖

๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตลงพื้นที่เก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการวิจัย

เจริญพร นายกองค้การบริหารส่วนตำบลช่องสามหมอ

ด้วยคณะกรรมการวิจัยของสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้จัดสรรงบประมาณวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ และมีมติอนุมัติให้ดำเนินการโครงการวิจัย เรื่อง “หลักสูตรการพัฒนาพุทธสังคมาคมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย” โดยมี พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร. เป็นหัวหน้าโครงการย่อย ซึ่งได้ดำเนินการขออนุมัติจริยธรรมในการวิจัยในมนุษย์เรียบร้อยแล้ว

ดังนั้น เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสำเร็จตามแผนที่ได้กำหนดไว้ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จึงขออนุญาตลงพื้นที่เก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลช่องสามหมอ เพื่อใช้ในการวิจัย ในวันศุกร์ ที่ ๑๔ เดือนกรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๖ เวลา ๑๓.๓๐ น. โดยข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อหน่วยงานของท่านแต่ประการใด

จึงเจริญพราเพื่อโปรดพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ศูนย์บริการวิชาการ : พระครูธรรมภาณวิมล, ผศ.ดร. ผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการ ๐๘๖-๗๘๖๒๗๔

ดร.ขวัญใจ แก้วแสง นักวิจัย/ผู้ประสานงาน ๐๘๖-๘๖๘๔๕๕๖

ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ อาจารย์/นักวิจัย ๐๘๐-๗๕๐๖๘๔๖

ที่ อว ๗๙๑๔/๑๑๓๓๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
๙/๓๙ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
โทร ๐๔๓-๒๔๑-๔๐๔, ๐๔๓-๒๔๒-๓๑๖

๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตลงพื้นที่เก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการวิจัย

เจริญพร นายกเทศมนตรีตำบลบ้านฝาง

ด้วยคณะกรรมการวิจัยของสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้จัดสรรงบประมาณวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ และมีมติอนุมัติให้ดำเนินการโครงการวิจัย เรื่อง “หลักสูตรการพัฒนาพุทธสังคมาศคมุขของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย” โดยมี พระครูสุธีจรรย์วัฒน์, ผศ.ดร. เป็นหัวหน้าโครงการย่อย ซึ่งได้ดำเนินการขออนุมัติจริยธรรมในการวิจัยในมนุษย์เรียบร้อยแล้ว

ดังนั้น เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสำเร็จตามแผนที่ได้กำหนดไว้ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จึงขออนุญาตลงพื้นที่เก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุบ้านฝาง เพื่อใช้ในการวิจัย ในวันศุกร์ ที่ ๑๔ เดือนกรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๖ เวลา ๐๙.๓๐ น. โดยข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อหน่วยงานของท่านแต่ประการใด

จึงเจริญพราเพื่อโปรดพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระครูสุธีจรรย์วัฒน์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ศูนย์บริการวิชาการ : พระครูธรรมมาภิสมัย, ผศ.ดร. ผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการ ๐๘๖-๗๘๔๖๒๗๔
ดร.ขวัญใจ แก้วแสง นักวิจัย/ผู้ประสานงาน ๐๘๖-๘๖๘๕๕๔๖
ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ อาจารย์/นักวิจัย ๐๘๐-๗๕๐๖๘๔๖

ที่ อว ๗๙๓๔/๓๓๓๘

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
๕/๓๗ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
โทร ๐๔๓-๒๕๑-๑๑๘, ๐๔๓-๒๕๒-๓๘๖

๔ กรกฎาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตลงพื้นที่เก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการวิจัย

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลดงลาน

ด้วยคณะกรรมการวิจัยของสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้จัดสรรงบประมาณวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ และมีมติอนุมัติให้ดำเนินการโครงการวิจัย เรื่อง “หลักสูตรการพัฒนาพุทธสังคมอุดมคติของประชาชนและผู้สูงวัยในสังคมไทย” โดยมี พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร. เป็นหัวหน้าโครงการย่อย ซึ่งได้ดำเนินการขออนุมัติจริยธรรมในการวิจัยในมนุษย์เรียบร้อยแล้ว

ดังนั้น เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสำเร็จตามแผนที่ได้กำหนดไว้ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จึงขออนุญาตลงพื้นที่เก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลดงลาน เพื่อใช้ในการวิจัย ในวันศุกร์ ที่ ๗ เดือนกรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๖ เวลา ๑๔.๐๐ น. โดยข้อมูลที่ได้นำไปใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อหน่วยงานของท่านแต่ประการใด

จึงเจริญพราเพื่อโปรดพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ศูนย์บริการวิชาการ : พระครูธรรมภาณีสมัย, ผศ.ดร. ผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการ ๐๘๖-๗๘๔๖๒๗๔
ดร.ขวัญใจ แก้วแสง นักวิจัย/ผู้ประสานงาน ๐๘๖-๘๖๘๕๕๔๖
ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ อาจารย์/นักวิจัย ๐๘๐-๗๕๐๖๘๔๖

ที่ อว ๗๑๑๔/๑๑๑๗

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
๙/๓๗ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
โทร ๐๙๓-๒๙๑-๙๙๙, ๐๙๓-๒๙๒-๓๘๖

๔ กรกฎาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตลงพื้นที่เก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการวิจัย

เจริญพร นายกองค้การบริหารส่วนตำบลเหล่าดอกไม้

ด้วยคณะกรรมการวิจัยของสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้จัดสรรงบประมาณวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ และมีมติอนุมัติให้ดำเนินการโครงการวิจัย เรื่อง “หลักสูตรการพัฒนาพุทธสังคมาคมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย” โดยมี พระครูสุธีจรรย์วัฒน์, ผศ.ดร. เป็นหัวหน้าโครงการย่อย ซึ่งได้ดำเนินการขออนุมัติจริยธรรมในการวิจัยในมนุษย์เรียบร้อยแล้ว

ดังนั้น เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสำเร็จตามแผนที่ได้กำหนดไว้ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จึงขออนุญาตลงพื้นที่เก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุเหล่าดอกไม้ เพื่อใช้ในการวิจัย ในวันศุกร์ ที่ ๗ เดือนกรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๖ เวลา ๐๙.๓๐ น. โดยข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อหน่วยงานของท่านแต่ประการใด

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระครูสุธีจรรย์วัฒน์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ศูนย์บริการวิชาการ : พระครูธรรมภาณีสมัย, ผศ.ดร. ผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการ ๐๘๖-๗๘๔๖๒๗๔

ดร.ขวัญใจ แก้วแสง นักวิจัย/ผู้ประสานงาน ๐๘๖-๘๖๘๕๕๘๖

ดร.จักวี ศรีจารุเมธีญาณ อาจารย์/นักวิจัย ๐๘๐-๗๕๐๖๘๔๖

ที่ อว ๗๙๑๔/๑๐๘๗

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
๙/๓๗ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
โทร ๐๔๓-๒๕๖-๔๔๔, ๐๔๓-๒๕๖-๓๑๖

๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตลงพื้นที่เก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการวิจัย

เจริญพร ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

ด้วยคณะกรรมการวิจัยของสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้จัดสรรงบประมาณวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ และมีมติอนุมัติให้ดำเนินการโครงการวิจัย เรื่อง “หลักสูตรการพัฒนาพุทธสังคมาคมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย” โดยมี พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร. เป็นหัวหน้าโครงการย่อย ซึ่งได้ดำเนินการขออนุมัติจริยธรรมในการวิจัยในมนุษย์เรียบร้อยแล้ว

ดังนั้น เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสำเร็จตามแผนที่ได้กำหนดไว้ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จึงขออนุญาตลงพื้นที่เก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ โรงเรียนสร้างสุขเทศบาลตำบลป่าติ้ว เพื่อใช้ในการวิจัย ในวันศุกร์ ที่ ๓๐ เดือนมิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๖๖ เวลา ๑๓.๐๐ น. โดยข้อมูลที่ได้นำไปใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อหน่วยงานของท่านแต่ประการใด

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ศูนย์บริการวิชาการ : พระครูธรรมมาภิสมัย, ผศ.ดร. ผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการ ๐๘๖-๗๘๔๖๒๗๔
ดร.ขวัญใจ แก้วแสง นักวิจัย/ผู้ประสานงาน ๐๘๖-๘๖๘๔๕๕๖
ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ อาจารย์/นักวิจัย ๐๘๐-๗๕๐๖๘๔๖

ที่ อว ๗๔๑๔/๑๐๘๖

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
๙/๓๙ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
โทร ๐๔๓-๒๔๑-๔๑๔, ๐๔๓-๒๔๒-๓๖๖

๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตลงพื้นที่เก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการวิจัย

เจริญพร นายเทศมนตรีเทศบาลตำบลน้ำปลีก

ด้วยคณะกรรมการวิจัยของสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้จัดสรรงบประมาณวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ และมีมติอนุมัติให้ดำเนินการโครงการวิจัย เรื่อง “หลักสูตรการพัฒนาพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย” โดยมี พระครูสุธีจรรย์วัฒน์, ผศ.ดร. เป็นหัวหน้าโครงการย่อย ซึ่งได้ดำเนินการขออนุมัติจริยธรรมในการวิจัยในมนุษย์เรียบร้อยแล้ว

ดังนั้น เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสำเร็จตามแผนที่ได้กำหนดไว้ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จึงขออนุญาตลงพื้นที่เก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลน้ำปลีก เพื่อใช้ในการวิจัย ในวันศุกร์ ที่ ๓๐ เดือนมิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๖๖ เวลา ๑๐.๐๐ น. โดยข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อหน่วยงานของท่านแต่ประการใด

จึงเจริญพราเพื่อโปรดพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระครูสุธีจรรย์วัฒน์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ศูนย์บริการวิชาการ : พระครูธรรมภิกขุ, ผศ.ดร. ผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการ ๐๘๖-๗๘๖๒๒๗๔
ดร.ขวัญใจ แก้วแสง นักวิจัย/ผู้ประสานงาน ๐๘๖-๘๖๘๘๕๕๖
ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ อาจารย์/นักวิจัย ๐๘๐-๗๕๐๖๘๕๖

ที่ อว ๗๔๓๔/๑๐๘๕

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
๗/๗๗ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
โทร ๐๔๓-๒๕๑-๕๑๑, ๐๔๓-๒๕๒-๓๑๖

๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตลงพื้นที่เก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการวิจัย

เจริญพร ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม

ด้วยคณะกรรมการวิจัยของสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้จัดสรรงบประมาณวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ และมีมติอนุมัติให้ดำเนินการโครงการวิจัย เรื่อง “หลักสูตรการพัฒนาพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย” โดยมี พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร. เป็นหัวหน้าโครงการย่อย ซึ่งได้ดำเนินการขออนุมัติจริยธรรมในการวิจัยในมนุษย์เรียบร้อยแล้ว

ดังนั้น เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสำเร็จตามแผนที่ได้กำหนดไว้ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จึงขออนุญาตลงพื้นที่เก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลสงเปือย เพื่อใช้ในการวิจัย ในวันศุกร์ ที่ ๓๐ เดือนมิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๖๖ เวลา ๑๕.๐๐ น. โดยข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อหน่วยงานของท่านแต่ประการใด

จึงเจริญพรามาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

ศูนย์บริการวิชาการ : พระครูธรรมภาณสิมัย, ผศ.ดร. ผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการ ๐๘๖-๗๘๔๖๒๗๔

ดร.ขวัญใจ แก้วแสง นักวิจัย/ผู้ประสานงาน ๐๘๖-๘๖๘๔๕๔๖

ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ อาจารย์/นักวิจัย ๐๘๐-๗๕๐๖๘๔๖

ภาคผนวก ข
เครื่องมือในการวิจัย
ค่า (IOC) ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรพุทธอุดมศึกษาสำหรับประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย

คำชี้แจง แบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรพัฒนาสังคมอุดมศึกษาของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย

2. การตอบแบบสอบถามของท่านมีคุณค่าต่อการวิจัยและจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด เพราะการวิจัยมุ่งศึกษาในภาพรวม จึงขอความกรุณาจากท่านตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง

3. แบบสอบถามชุดนี้ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรพุทธสังคมอุดมศึกษาของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรพุทธสังคมอุดมศึกษาของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย

ขอความกรุณาท่านให้ข้อมูลตามความเป็นจริงให้ครบถ้วนสมบูรณ์ทุกข้อทั้ง 3 ตอน ข้อมูลในแบบสอบถามนี้ จะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น และขออนุโมทนาขอบคุณในความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้ด้วย

พระครูสุธีร์จริยวัฒน์ (สาคร ชิตงกโร), ผศ. ดร.

หัวหน้าโครงการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

- () ชาย
() หญิง

2. อายุ.....ปี**3. ระดับการศึกษา**

- () ต่ำกว่าประถมศึกษา
() ประถมศึกษา
() มัธยมศึกษา
() ปริญญาตรี
() สูงกว่าปริญญาตรี

4. สถานภาพสมรส

- () โสด
() สมรส
() หม้าย
() หย่าร้าง

5. รายได้/ต่อเดือน

- () ต่ำกว่า 5,000 บาท
() 5,001 – 10,000 บาท
() 10,001 – 15,000 บาท
() 15,001 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย

คำชี้แจง

1. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามระดับสภาพความคิดเห็นที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด เพียงข้อละ 1 ช่อง แต่ละข้อมีความหมายดังนี้

- 5 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

2. ตัวอย่างการตอบแบบสอบถาม

ข้อที่	ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
0.	ด้านเนื้อหา					
	เนื้อหาเรื่องความไม่ประมาท		✓			

อธิบายได้ตาราง ว่า ✓ หมายถึง ผู้ตอบพิจารณาเห็นว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ข้อที่	ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1. ด้านเนื้อหา						
1	การอยู่กับปัจจุบัน					
2	การตระหนักรู้ตนเอง					
3	การเข้าใจและใคร่ครวญทุกสิ่งตามความเป็นจริง					
4	ความเป็นกลางในโลกธรรม					
5	ความไม่ประมาท					
2. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้						
6	การพิจารณาสถานะของตนเอง					
7	การพิจารณาความเป็นจริงของชีวิต					
8	การสนทนาธรรม					
9	การสวดมนต์					
10	กิจกรรมการทำความสะอาด					
3. ด้านสื่อในการสอน						
11	สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ					

12	สื่อวีดิทัศน์						
13	หนังสือ						
14	เอกสารประกอบการสอน						
15	ใบกิจกรรม						
4. ด้านการวัดผลและประเมินผล							
16	ไม่ต้องมีการวัดผลประเมินผล						
17	การบรรยายธรรม						
18	การสอบ						
19	การสังเกตพฤติกรรม						
20	การซักถาม						

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรพุทธอุดมสติของ
ประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย

3.1 ด้านเนื้อหา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.2 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.3 ด้านสื่อการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.4 ด้านการวัดผลและประเมินผล

แนวทางการสัมภาษณ์

การวิจัยการพัฒนาหลักสูตรพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย
Curriculum Development of Buddhist Ideal Society for People and the Elderly
in Thai Society

การวิจัยการพัฒนาหลักสูตรพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งการวิจัยใช้ข้อมูลเอกสารงานวิจัยที่มีอยู่ในปัจจุบัน (Documentary Research) และใช้วิธีการสัมภาษณ์ข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย

วัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์

เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย

กลุ่มเป้าหมาย

องค์กรภาครัฐ ผู้นำชุมชนและผู้นำสถาบันศาสนา

พื้นที่วิจัย : หมู่บ้าน : ตำบล :

อำเภอ : จังหวัด :

บทบาทผู้ให้สัมภาษณ์ :

ช่วงเวลาที่ทำการสัมภาษณ์ : เริ่ม น. ถึง น.

วันที่สัมภาษณ์ :

ชื่อผู้สัมภาษณ์ :

ขั้นตอนในการสัมภาษณ์

1. ชี้แจงต่อผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับวัตถุประสงค์การสัมภาษณ์ พร้อมแนะนำตนเอง
2. ผู้ให้สัมภาษณ์แนะนำตนเอง บทบาทของตนเองในองค์กร ระยะเวลาการปฏิบัติการ เพื่อสร้างบรรยากาศให้เป็นกันเองก่อนการสัมภาษณ์

คำชี้แจง

แนวทางการสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 10 ประเด็นคำถาม ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาสำคัญของประชาชนและผู้สูงอายุในปัจจุบัน เป็นเช่นไรบ้าง
2. สติ มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวันของประชาชนและผู้สูงอายุในปัจจุบันอย่างไร

3. ปัญหาของการขาดสติของประชาชนและผู้สูงอายุในปัจจุบัน เป็นเช่นไรบ้าง
4. ประชาชนและผู้สูงอายุควรมีสติในเรื่องอะไรบ้าง
5. เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสติควรมีลักษณะเช่นไร
6. หลักสูตรการพัฒนาสติควรมีกิจกรรมในลักษณะเช่นไร
7. หลักสูตรการพัฒนาสติสำหรับประชาชนและผู้สูงอายุควรมีระยะเวลาในการอบรม
มากน้อยเพียงใด
8. สื่อในการสอนของหลักสูตรการพัฒนาสติควรมีลักษณะเช่นไร
9. หลักสูตรการพัฒนาสติควรมีการประเมินผลหรือไม่ อย่างไร
10. หากมีการประเมินผล ควรจะมีการประเมินผลในลักษณะอย่างไร

ภาคผนวก ค
รูปภาพกิจกรรมของโครงการวิจัย

รูปภาพกิจกรรมของโครงการวิจัย

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ-ฉายา พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร. (สาคร ชิตงกโร ภัทตินอก)
ตำแหน่ง รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2555 ศษ.ด. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยขอนแก่น
 พ.ศ. 2543 ศศ.ม. (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยนเรศวร
 พ.ศ. 2537 ศน.บ. (ภาษาอังกฤษ) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
 วิทยาเขตมหาสารคาม

งานสอนระดับอุดมศึกษา

ปริญญาโท GS5101 หลักการศึกษาและการเรียนรู้
 GS5312 การบริหารสถาบันการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ
 GS2424 สัมมนาปรัชญาพุทธศาสตร์การพัฒนาและภาวะผู้นำ
 ปริญญาเอก GS3202 พื้นฐานทางการบริหารการศึกษา
 GS3301 วิชาวิพากษ์การศึกษาไทยในสังคมโลกและภูมิภาค
 GS3306 วิชาผู้บริหารไทยในสังคมโลกและภูมิภาค
 GS3202 พื้นฐานทางการบริหารการศึกษา
 GS3304 คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ
 GS63104 ทฤษฎีและการปฏิบัติกรรมฐาน
 GS63002 พื้นฐานทางการบริหารการศึกษา
 GS63415 ภาวะผู้นำเพื่อการเรียนรู้

ผลงานการวิจัย

- Sutheejariyawat, “ The effectiveness of teaching in the faculty of education Mahamakut Buddhist University, Isan Campus” Accepted for publication in the International Journal of Current Research.
- Chusorn, P., Phrakru Paladdhamjariyawat, Chusorn, P., and Podapol, C. (2014). “Creative leadership: Challenge for sub-district municipality administrators.” Presented & proceeding published for the Conference and Presentation of nation and International Researches, 36th Academic Conference of Thailand Educational Relation’s. January 26, 2014, Ubolrachathani province.
- Chusorn, P., Rodprasert, P. Suthreejariyawat, Phasugo, S., Plarin, K., and Somboon, R. (2015). Strategic Challenge: The Role of Leaders for Implementing Total Quality Management the Universities to ward Excellence. Accepted for publishing in Journal of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University. 23(3).

Sanrattana, W., Rodprasert, P., Sutheejariyawat, Phasugo, S., Chusorn, P., and Plarin, K. (2015). New school principals in Thailand: Influences on their leadership and professional development. *Journal of Educational Administration*, Khon Kaen University. 11(1).

Sanrattana, W., Sutheejariyawat, Phasugo, S., Chusorn, P., Plarin, K. and Somboon, R. (2015). School as Learning Community: A National Survey of Small, Medium, and Large Secondary Schools. Submitted for publishing in SAGE's *Journal of Qualitative Inquiry*, SAGE Publications Inc., 2455 Teller Road, Thousand Oaks, CA 91320.

สถานที่ทำงานปัจจุบัน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
9/37 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 400000

ประวัตินักวิจัย

- ชื่อ-นามสกุล** พระครูธรรมมาภิสมัย, ผศ.ดร. (สมัย ผาสู่โก)
- ตำแหน่ง** ผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการ
- ประวัติการศึกษา**
พ.ศ. 2555	ปร.ด. (บริหารการศึกษา)
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
พ.ศ. 2544	ศศ.ม. (ไทยคดีศึกษา)
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
พ.ศ. 2539	ศน.บ. (ภาษาอังกฤษ)
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย
- ประวัติการทำงาน**
พ.ศ. 2545 - 2548	เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์
พ.ศ. 2548 – ปัจจุบัน	ผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการ
- เกียรติประวัติการปฏิบัติงาน**
พ.ศ. 2561	รางวัล “ต้นธรรม” บุคคลผู้มีคุณธรรมต้นแบบแห่งปี ครั้งที่ 1
พ.ศ. 2561	โล่รางวัล เสาเสมาธรรมจักร ผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา
พ.ศ. 2562	โล่เกียรติคุณ “บุคคลต้นแบบทำความดี”
พ.ศ. 2563	โล่เชิดชูเกียรติผู้มีผลงานดีเด่นวัฒนธรรมสัมพันธ์
พ.ศ. 2563	รางวัล ผู้มีผลงานดีเด่นวัฒนธรรมสัมพันธ์ สาขาสื่อสารวัฒนธรรม
- ผลงานทางวิชาการ**
- ประชัน ชะชิกุล, พระครูธรรมมาภิสมัย, (2561). พระพุทธศาสนาเถรวาทในลาว. วารสารพระพุทธศาสนาเขตลุ่มแม่น้ำโขง. ปีที่ 6 ฉบับที่ 5 ประจำเดือนพฤษภาคม – สิงหาคม 2561. หน้า 186-195
- สายใจ คำทะเนตร, พระครูธรรมมาภิสมัย, พระมหาศุภชัย สุภกิจใจ, (2561). การบริหารหลักสูตรตามแนวพุทธ. วารสารพระพุทธศาสนาเขตลุ่มแม่น้ำโขง. ปีที่ 6 ฉบับที่ 5 ประจำเดือนพฤษภาคม – สิงหาคม 2561. หน้า 319-327
- วิรากร เจริญเชื้อ, พระครูธรรมมาภิสมัย, (2564). ภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในยุคดิจิทัล. วารสารการประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและเขตลุ่มแม่น้ำโขง (Proceeding). 29 สิงหาคม 2564. หน้า 144-148
- ผลงานการวิจัย**
- Chusorn, P., Rodprasert, P. Suthreejariyawat, Phasugo, S., Plarin, K., and Somboon, R. (2015). Challenging issues in continuous improvement of quality for secondary school. Accepted for publishing in Journal of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University. 23(3).

- Chusorn, P., Rodprasert, P. Sutheejariyawat, Phasugo, S., Plarin, K., and Somboon, R. (2015). Strategic Challenge: The Role of Leaders for Implementing Total Quality Management the Universities to ward Excellence. Accepted for publishing in Journal of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University. 23(3)
- Sanrattana, W., Sutheejariyawat, Phasugo, S., Chusorn, P., Rodprasert, P., and Somboon, R. (2015). Conditions for change in small-sized primary schools, Northeast Thailand. Journal of Educational Administration, Khon Kaen University. 11(1)
- Sanrattana, W., Rodprasert, P., Sutheejariyawat, Phasugo, S., Chusorn, P., and Plarin, K. (2015). New school principals in Thailand: Influences on their leadership and professional development. Journal of Educational Administration, Khon Kaen University. 11(1).
- Satisfaction of Teacher With Work Performance in Basic Educational Institutes Under the Jurisdiction of The Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 4
- Khwanjai Kaewsang, Phrakrusuteejariyawat, Prakhrudhammapissamai, Prayuth Chusorn, Guidelines for Professional Teachers Development of Secondary School. Conference Proceedings 10th and 11th International Conferences on New Challenges in Management and Business NCMDubai, Dubai, UAE, March 23, 2018 NCM Istanbul, Istanbul, Turkey, March 28, 2018, pp 52
- พระครูธรรมมาภิสมัย. รูปแบบผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพุทธธรรม สำหรับผู้บริหารโรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น, ตีพิมพ์ที่วารสาร ศึกษาศาสตร์ มจร ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม – มิถุนายน 2561 หน้า 95-110.
- วิโรจน์ สารรัตน์, พระครูสุธีจรรย์วัฒน์, พระครูธรรมมาภิสมัย, พระมหาศุภชัย สุภกิจใจ, พระณัฐวุฒ สัมโพธิ์, วิบูล ทาชา. ภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21, ตีพิมพ์ที่วารสาร ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, ปีที่ 20 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม - มีนาคม 2561 หน้า 261-271.
- วุฒิพงษ์ เทียมสุวรรณเลิศ, พระครูธรรมมาภิสมัย, สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. ตัวบ่งชี้สมรรถนะภาวะผู้นำ สำหรับบุคลากรสำนักงานสรรพากรพื้นที่, ตีพิมพ์ที่วารสาร ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, ปีที่ 20 ฉบับที่ 3 ประจำเดือนกรกฎาคม – กันยายน พ.ศ. 2561 หน้า 187-195.
- กรรณิกา กันท่า, พระครูธรรมมาภิสมัย, พรสมบัติ ศรีไสย. ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, ตีพิมพ์ที่วารสาร ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย

มหาสารคาม, ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนเมษายน – มิถุนายน 2561 หน้า 18-29.

พระมหาชนะ ชัยชนะ, พระครูสุธีจริยวัฒน์, พระครูธรรมมาภิสมัย. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้แบบยึดปัญหาเป็นฐานในโรงเรียนพระปริยัติธรรมปัจฉิมเขียงยืน, ตีพิมพ์ที่วารสารศึกษาศาสตร์ ม. มหาสารคาม ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 ประจำเดือน กรกฎาคม – กันยายน 2561

วีระพล ภูวนนท์. และ พระครูธรรมมาภิสมัย . การพัฒนาการเรียนรู้และการปฏิบัติเพื่อการให้บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ สำหรับบุคลากรในสำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น, ตีพิมพ์ที่วารสารศึกษาศาสตร์ ม. มหาสารคาม ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 ประจำเดือน กรกฎาคม 2561

ภัทรพร อรัญมาลา, วิโรจน์ สารรัตน์. โปรแกรมพัฒนาการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบโปรแกรมที่พีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, ตีพิมพ์ที่วารสารบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ปีที่ 18 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม - เมษายน 2561 หน้า 191-200.

จันทร์นภาเพ็ญ ทินราช, พระครูธรรมมาภิสมัย. การยกระดับมาตรฐานการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแวงอำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น. วารสารบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ปีที่ 18 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม - เมษายน 2561 หน้า 371-382.

พระครูธรรมมาภิสมัย, Indicators of Sustainable Leadership for Secondary School Principals: Developing and Testing the Structural Relationship Model, International Education Studies Vol. 12, No. 2; 2019 p. 36-44.

อัจฉริยา สงวนศรีพิสุทธิ์, พระครูธรรมมาภิสมัย, การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในโรงเรียนบ้านนาฝายนาโพธิ์ อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น, วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม 2563 หน้า 300-312.

Chatchawal Sarapoom & Phrakrudhammapissamai (2021). Cooperative Practices to Enhance the Quality of Work-Integrated Learning at Nong Khai Technical College. International Journal of Educational Methodology. 7(3), 387-400.

สถานที่ทำงานปัจจุบัน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
9/37 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 400000

ประวัตินักวิจัย (Curriculum Vitae)

Name: Assoc. Prof. Puttharak Prabnok, Ph.D

Address: Department of Humanities
Faculty of Humanities and Social science
KhonKaen University
Email : budhpr@kku.ac.th

Education

2005	Ph.D.	Sanskrit Language	Silpakorn University
2005	M.A.	Philosophy	KhonKaenUniversity
1998	M.A.	Sanskrit Language	Silpakorn Universit
1995	B.A.	Secondary School Teaching	Sukhothaidhammatiracha University
1993	B.A	Pali Language	Thai Sangha Education

Previous Research

1. Eight perceptions observe behavior of Buddhist in khon kaen province (2013)
2. Esan Mo Dharma : Evolution, progression and philosophical analysis (2014)
3. Ways of monk life in Theravāda Buddhism with transition in modern times (2015)
4. Buddha Image in central Isan (North-eastern of Thailand) (2016)
5. Role of Monk in teaching Morality in School (2017)
6. The Identity Construction of Temples for Religious Tourism (2018)
7. Environmental Management in Buddhist Context (2019)
8. Waste Management of Buddhist Temple in Muaeng District Khon Kaen Province (2019)
9. Eco Temple : Environmental Management Model of Buddhist Temple in Northeastern, Thailand (2020)
10. Waste Management of Temples in the North Eastern, Thailand (2021)
11. Innovative creation of economic value of cultural tourism temples in North-eastern, Thailand. (2022)

Book

1. Mahayana Buddhist Philosophy (2020) (in Thai)
2. Buddhist Dharma In Daily life (2018) (in Thai)
3. Introduction to religion (2013) (in Thai)
4. Buddhism in Thailand (2012) (in Thai)

Publication

1. Puttharak Prabnok, Thanapauge Chamaratana, Watcharapon Sirisuwilai, Norachit Jirasatthumb and Phrakhru Sutheejariyawat. (2023). Waste-merit management: How adapting Buddhistenvironmental ethics can help – A qualitative case study of Buddhist temples in Khon Kaen, Thailand. **International Social Science Journal**. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/issj.12436>
2. Somnuek panyasing, Sekson Yongvanich and Puttharak prabnok. (2023). Collaborative Partnership and New Farm Management for Solving Drought According to Different Geo-Social Environment in the Northeast of Thailand. **International Journal of Rural Management**. 9(1) April.
3. Krittaphars Saithongdee & Puttharak Prabnok. (2022). An analysis of Ethics Teaching Development in Education Curriculum of Thailand. **Dhammathas Academic Journal**. Vol. : 22 No : 4 pp. 361-374. (In Thai)
4. Lamngeune Souliyavong, Puttharak Prabnok, Thanapauge Chamaratana. (2022). The role of Monks in environmental management of the community in Khon Kaen city. **Dhammathas Academic Journal**. Vol. : 22 No : 3 pp. 221-233. (In Thai)
5. Ngongkum, S., Prabnok, P., Sirisuwilai, W (forthcoming). ‘Power and Ideological Relations of People Involved in the Development of a Thai Buddhist Temple: Reflecting on Narratives through Critical Discourse Analysis’.(2021). **Journal of Mekong Societies**, 17(2) May-August.
6. Wuttichai Sawangsang & Puttharak prabnok. (2021). Thaen : Historical Theology Study. *Journal of language religion and Culture* Vol0 : 10 No. : 1 pp. 157-177. (In Thai)
7. Wuttichai Sawangsang & Puttharak prabnok. (2021). Khan In The Belife of Thaen. *KKU International Humanitie and Social sciences* Vol : 11 No : 2 pp. 201-223. (In Thai)
8. Denpong Saenkum & Puttharak Prabnok. (2021). Theory of Justification of Testimony in Theravada Buddhism Perspectiv. **PANĪDHĀNA JOURNAL** Vol : 17 No. : 1 pp. 25-60. (In Thai)
9. Denpong Saenkum & Puttharak Prabnok. (2021). Reliability Evaluation Transmission of Testimony: A Case of Wikipedia. **Suratthani Rajabhat University** Vol. : 8 No. : 1 pp. 1-28. (In Thai)
10. Denpong Saenkum & Puttharak Prabnok. (2020). A Consideration of Epistemological Problems in the Epistemic Systems of Wikipedia and Science.

- Journal of Philosophy and Religion Khaokaen University** vol. : 5 No. : 1 pp. 62-94. (In Thai)
11. Puttharak Prabnok. (2020). Environmental Management Model of Isan Buddhist Temple. **Journal of Humanities and Social Sciences** Vol : 33 No. : 2 pp. 132-161. (In Thai)
 12. Puttharak Prabnom, Watcarapon Sirisuwilai, Pharkrusuteejariyawat, Pharamaha Sombat Kunesako, Krasien Arkasuwan, Panya klaydesh & Sakan Leesikam. (2019). Roles of Monk Teachers in Buddhist Subject Teaching in Thai Basic Education Curriculum. **Saeng-Isan Academic Journal** Vol. : 16 No. : 2 pp. 651-666. (In Thai)
 13. Denpong Saenkum & Puttharak Prabnok. (2019). Toward an Epistemology of Wikipedia by Don Fallis. **PANIDHĀNA JOURNAL** Vol.15 No.2 pp.465-474. (In Thai)
 14. Denpong Saenkum & Puttharak Prabnok. (2019). Deliberative democracy : On the wisdom of crowns in Wikipedia. **Political Science and Public Administartion Journal** Vol.5 No.2 pp.257-296. (In Thai)
 15. Chamaratana, Thanapauge; Lukk W. J. Knippenberg, Edwin B. P. De Jong, **Phuttarak Prabnok**, Kritsada Phatchaney, and Rasita Dasri. (2019). “Tri-Patterns of Community Network for Carbon Emission Reduction in Thai-Isan Urban.” **Journal of Physics: Conference Series** **1340**: 1-16. <https://doi:10.1088/1742-6596/1340/1/012045>
 16. Puttharak Prabnok. (2019). Problem of Global Warming of Buddhist Temple. **Journal of Humanities and Social Sciences** Vol : 36 No. : 2 pp.163-175. (In Thai)
 17. Puttharak Prabnok. (2018). “The Cultural Identity Construction of Temples for Tourism” **European journal of Social Science Education and Research**, **5 (2)**, (<https://content.sciendo.com/view/journals/ejser/5/2/article-p19>)
 18. Chamaratana, Thanapauge and Prabnok, Puttharak. (2018). Connecting and Going Together” – The Broker Role of Community network for Carbon Emission Reduction in Khon Kaen City, Thailand " **Eurasian Journal of Analytical Chemistry**, Volume 13 : Issue 3, 2018 (<http://www.eurasianjournals.com/isse-3-2018,3055>).
 19. Prabnok, Puttharak; Thanapauge Chamaratana; Watcharapon Sirisuwilai; Norachit Jirasatthumb, and Panya Klaydesh. (2018). “buy two get one - Transforming dharma into commodity in the touristic buddhist temples of

North-eastern, Thailand” **Eurasian Journal of Analytical Chemistry**, 13(3), pp. 426-433.

20. Puttharak Prabnok & Sovit Bumrungphuk. (2018). The Holy Abidings as Conceptual Guiding Principles to Buddhist Research. **Mahajula Academic Journal** Vol : 4 No. : 2 pp. 38-54. (In Thai)
21. Wan Suwannapong & Puttharak Prabnok. (2017). A study of Buddhist Disciplines in Vinaya Tipitaka. **Journal of MCU Buddhapanya Review** Vol : 2 No. : 2 pp. 45-54. (In Thai)
22. Puttharak Prabnok. (2017). The Teaching of Religion, Morality and Ethics in Thailand’s Primary Schools. **Journal of Humanities and Social Sciences** Vol : 34 No. : 3 pp. 241-263. (In Thai)
23. Puttharak Prabnok. (2016). Buddhist Philosophy in Buddha image. **Journal of Humanities and Social Sciences** Vol : 33 No. : 3 pp. : 241-263. (In Thai)
24. Puttharak Prabnok. (2015). Observance of Eight Precepts Behavior of the Buddhists in Khon Kaen Province. **Journal of Humanities and Social Sciences** Vol : 32 No. : 1 pp. : 189-210. (In Thai)
25. Puttharak Prabnok. (2015). The concept of Buddha in Mahayana Buddhism. **Journal of Humanities and Social Sciences Ubon ratchathani Rajabhat University** Vol : 6 No. : 2 pp. 108-125. (In Thai)
26. Puttharak Prabnok. (2015). World’s Religion . **Journal of Humanities and Social Sciences** Vol : 32 No. : 3 pp. 46-69. (In Thai)
27. Puttharak Prabnok. (2014). Buddhist Dharma in Isan Literature. **Journal of Humanities and Social Sciences** Vol : 31 No. : 2 pp. 55-78. (In Thai)
28. Somnuek Panyasing, Sekson Yongvanit & Puttharak Prabnok. (2514). Developing Management Model for Well-being of Farmer Families with Sufficiency Economy Philosophy Approach in Northeastern Thailand. **Journal of Community Development and Life Quality** Vol : 2 No. : 1 pp. 11-22. (In Thai)
29. Puttharak Prabnok. (2012). The State of Buddhism learning and teaching in Faculty of Humanities and Social Sciences Khon Kaen University. **Journal of Humanities and Social Sciences** Vol : 29 No. : 3 pp. 107-123. (In Thai)
30. Phra Surasak Wantae & Puttharak Prabnok. (2012). Aesthetic Analysis of Khen Dalao’s Poetry Isan Folk Song. **Journal of Education GraduaTE Studies Research KhonKaen University**. Vol. : 6 No. : 3 pp. 74-82. (In Thai)

Teaching courses

1. HS821103 Introduction to Philosophy
2. HS821105 Introduction to eastern Philosophy
3. HS 821 110 Japanese Philosophy
4. Hs 821 111 Chinese Philosophy
5. HS821117 Philosophy and Way of Life
6. HS821211 Religions for development of quality of life
7. HS 821221 Isan Culture

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ-สกุล ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ
ตำแหน่ง ประธานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ประวัติการศึกษา

การศึกษาทางธรรม

พุทธศักราช 2565	ธรรมศึกษาชั้นตรี
พุทธศักราช 2550	นักธรรมชั้นเอก
พุทธศักราช 2550	เปรียญธรรม 3 ประโยค

การศึกษาทางโลก

พุทธศักราช 2560	รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รป.ด.) สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (ดุษฎีนิพนธ์ excellent pass, เกรดเฉลี่ย 4.00)
พุทธศักราช 2563	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) สาขาวิชาสังคม ศาสนาและวัฒนธรรม วิทยาลัยทองสุข
พุทธศักราช 2559	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี
พุทธศักราช 2558	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
พุทธศักราช 2556	ศาสตรบัณฑิต (ศน.บ.) สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน (นักศึกษาคณะเฉลิมราชกุมารี)

ประวัติการทำงาน

ปี พ.ศ.	ตำแหน่ง	สังกัดหน่วยงาน
2560	อาจารย์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จ.ขอนแก่น
2560	หัวหน้าฝ่ายบริหารงานบุคคล และฝ่ายปกครอง	โรงเรียนวัดศรีไ้ตวิทยา จ.เชียงราย
2560	ครูสอน	โรงเรียนวัดศรีไ้ตวิทยา จ.เชียงราย
2559	อาจารย์พิเศษ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม/สกอ.

2559	ครูอัคราจ้าง	โรงเรียนหนองกุงศาลาน้ำเที่ยงวิทยาการ จ.มหาสารคาม/สพฐ.
2557	ผู้อำนวยการโรงเรียน	โรงเรียนปริยัติวัดม่อนจำศีล จ.ลำปาง สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
2556	บัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา	โรงเรียน ตชด. บำรุงที่ 112 จ.เชียงราย/มจร. เชียงใหม่/สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
2554	ครูจิตอาสา	โรงเรียนบ้านหนองกุงวิทยาการ จ.มหาสารคาม/สพฐ.
2553	ครูจิตอาสา	โรงเรียนบ้านอุปราช จ.มหาสารคาม/สพฐ.

ผลงานทางวิชาการ

- จักรี ศรีจารุเมธีญาณ. (2554). พุทธศาสนากับการปกครอง. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มทรวิทยาเขตอีสาน*. ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน). หน้า 50-58. (ISSN 2730-1869) (0.20)
- จักรี ศรีจารุเมธีญาณ. (2564). มิติของการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ในองค์การ. *วารสาร มจร. อุบลปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี*. ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม). (Print ISSN: 2539-5726, Online ISSN : 2697-4150) TCI. 2 (0.60)
- จักรี ศรีจารุเมธีญาณ. (2564). การประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชานในชีวิตประจำวันของประชาชน ในเขตอำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น. *วารสาร มจร. อุบลปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี*. ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม). (Print ISSN: 2539-5726, Online ISSN : 2697-4150) TCI. 2 (0.60)
- จักรี ศรีจารุเมธีญาณ. (2563). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการดำเนินชีวิตของประชาชนบ้านสะอาด ตำบลกุดธาตุ อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น. *วารสารมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน (วารสาร MBUI SC Journal)*. ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2563 หน้า 41-49. (ISSN 2730-1850) (0.20)
- จักรี ศรีจารุเมธีญาณ. (2563). อุบัติเหตุจากการจราจรและการป้องกัน. *การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 18 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 2 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*. วันที่ 1 พฤศจิกายน 2563. (ISBN : 978-616-2020) (0.20)
- จักรี ศรีจารุเมธีญาณ. (2563). หลักพุทธธรรมแนววิถีการดำรงชีวิตของชาวพุทธในสังคมไทย. *วารสารปัญญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา*. ปีที่ 27 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน). (ISSN 0859-3574) TCI. 2 (0.60)
- จักรี ศรีจารุเมธีญาณ. (2563). กลยุทธ์การปรับตัวองค์กรเข้าสู่ยุค 4.0. *วารสารพุทธมคค์*. ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2563) หน้า 54-62 . (ISSN 2630-0788) TCI. 2 (0.60)
- จักรี ศรีจารุเมธีญาณ. (2563). การนำนโยบายไปปฏิบัติ. *วารสารวิจัยธรรมศึกษา ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม*. ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2563) หน้า 19-26. (ISSN 2730-1753) (0.20)

- จักรี ศรีจารุเมธีญาณ. (2563). แรงจูงใจในการทำงาน : ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้. *วารสาร มจร. อุดมปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี*. ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน). หน้า 424-436. (Print ISSN: 2539-5726, Online ISSN : 2697-4150) TCI. 2 (0.60)
- จักรี ศรีจารุเมธีญาณ. (2562). วัฒนธรรมองค์การที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน. *วารสารวิจัยธรรมศึกษา ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม*. ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2562) หน้า 30-37. (ISSN 2730-1753) (0.20)
- จักรี ศรีจารุเมธีญาณ. (2562). วัฒนธรรมทางการศึกษาในโลกยุคใหม่. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด*. ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม). หน้า 401 – 407. (ISSN 2651-2009) TCI. 2 (0.60)
- จักรี ศรีจารุเมธีญาณ. (2562). คุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน. *วารสารวิชาการแสงอีสาน*. ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน 2562 หน้า 51-66 (TCI ฐาน 2) ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม). หน้า 401 – 407. (ISSN 1685-5329) TCI. 2 (0.60)
- จักรี ศรีจารุเมธีญาณ. (2561). บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน). หน้า 344-352. (P-ISSN : 2287-0962, E-ISSN : 2539-6765) TCI. 1 (0.80)
- จักรี ศรีจารุเมธีญาณ. (2561). ภาวะผู้นำกับการพัฒนาชุมชน. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. ปีที่ 6 ฉบับที่ พิเศษ. หน้า 527-538. (P-ISSN : 2287-0962, E-ISSN : 2539-6765) TCI. 1 (0.80)
- จักรี ศรีจารุเมธีญาณ. (2561). การพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธศาสตร์ : ทศพิชราชธรรม. *วารสาร สถาบันวิจัยและพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*. ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน). หน้า 257 – 270. (ISSN 2350 - 9783) TCI. 2 (0.60)
- จักรี ศรีจารุเมธีญาณ. (2561). นโยบายต่อต้านคอร์รัปชันและการให้สินบน. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*. ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม-ธันวาคม. (ISSN 2350-9783) TCI. 2 (0.60)
- จักรี ศรีจารุเมธีญาณ. (2561). วัฒนธรรมทางการเมืองกับประชาธิปไตยของไทย. *วารสารวิชาการ แพรวา กาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์*. ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) หน้า 418-437. (ISSN 2351-0455) TCI. 2 (0.60)
- พระมหาจักรี ญาณสมปนฺโน, (ศรีจารุเมธีญาณ) และสุรศักดิ์ อุดเมืองเพ็ญ.(2560). ประชาชนชายขอบ. *วารสารวิชาการแสงอีสาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน*, ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม). หน้า 1-15 . (ISSN 1685-5329) TCI. 2 (0.60)
- พระครูวินัยธรจักรี ศรีจารุเมธีญาณ. (2560). การพัฒนาตัวบ่งชี้ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในประเทศไทย. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม). หน้า 202 – 218. (ISSN 2539-6765) TCI. 1 (0.80)

- พระครูวินัยธรจักรี ศรีจารุเมธีญาณ, ภัคดี โพธิ์สิงห์ และสัญญา เคนาภูมิ. (2559). ปรัชญาการศึกษาของไทยกับสังคมโลกไร้พรมแดน. *วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์*, ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน). หน้า 117-136. (ISSN 2351-0455) TCI. 2 (0.60)
- พระครูวินัยธรจักรี ศรีจารุเมธีญาณ, สัญญา เคนาภูมิ และวิทยา เจริญศิริ. (2559). บทบาทพระสงฆ์ไทยในสังคมยุคโลกาภิวัตน์. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน. หน้า 275-287. (ISSN 2287-0962) TCI. 1 (0.80)

ผลงานการวิจัย

- จักรี ศรีจารุเมธีญาณ. (2564). การประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชานในชีวิตประจำวันของประชาชน ในเขตอำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น. *วารสาร มจร. อุบลปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี*. ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม). (Print ISSN: 2539-5726, Online ISSN : 2697-4150) TCI. 2 (0.60)
- จักรี ศรีจารุเมธีญาณ. (2563). หลักพุทธธรรมแนววิถีการดำรงชีวิตของชาวพุทธในสังคมไทย. *วารสารปัญญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา*. ปีที่ 27 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน). (ISSN 0859-3574) TCI. 2 (0.60)
- จักรี ศรีจารุเมธีญาณ และคณะ. (2562). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการด้านงานทะเบียนและบัตรเทศบาลตำบลบ้านเป็ด อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิชาการพระพุทธศาสนาเขตลุ่มแม่น้ำโขง, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน*. ปีที่ 7 ฉบับที่ 6 (พฤษภาคม-สิงหาคม). หน้า 181 – 189. (ISSN 2465-5465)
- จักรี ศรีจารุเมธีญาณ. (2562). คุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน. *วารสารวิชาการแสงอีสาน, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน*. ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน). หน้า 51 – 66. (ISSN 1685-5329) TCI. 2 (0.60)
- จักรี ศรีจารุเมธีญาณ. (2561). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรเหล่า ตำบลหนองกุงสวรรค์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารวิชาการแสงอีสาน, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน*. ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน). หน้า 9 – 21. (ISSN 1685-5329) TCI. 2 (0.60)
- พระครูวินัยธรจักรี ศรีจารุเมธีญาณ. (2560). การพัฒนาตัวบ่งชี้ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในประเทศไทย. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม). หน้า 202 – 218. (ISSN 2539-6765) TCI. 1 (0.80)

สถานที่ทำงานปัจจุบัน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
9/37 หมู่ 12 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000